

Anu Mönttinen

PÄIVÄKODIN JA VANHUSTEN PALVE- LUTALOJEN VÄLISEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

Ikäpolvitoiminnan ideaopas varhaiskasvatukseen
yhteistyön ja dokumentoinnin välineeksi

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

2019

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Anu Mönttinen	Sosionomi (AMK)	Huhtikuu 2019
Opinnäytetyön nimi Päiväkodin ja vanhusten palvelutalojen välisen yhteistyön kehittäminen Ideaopas varhaiskasvatukseen yhteistyön ja dokumentoinnin välineeksi		
Toimeksiantaja Mustikkatassun päiväkot		
Ohjaaja Jari Huotari		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata varhaiskasvatuksen tarpeeseen kehittää päiväkodin ja palvelutalojen välistä yhteistyötä sekä juurruttaa ikäpolvitoiminta osaksi varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmaa. Tavoitteena oli tuottaa varhaiskasvatukselle palvelutalojen kanssa tehtävän yhteistyön tueksi sähköinen opas, joka tukee lasten laaja-alaista osaamista, ikäpolvitoiminnan suunnittelua, toteutusta, dokumentointia ja kehittämistä.</p> <p>Aikaisempi yhteistyö vanhusten palvelutalojen kanssa oli melko vähäistä ja yksipuolista. Eri osapuolien kuulemista pidettiin toiminnan kehittämisen kannalta tärkeänä. Opinnäytetyön kohderyhmänä toimi Mäntyharjulla toimiva Mustikkatassun päiväkot. Sidosryhmänä toimivat Mäntypuiston palvelutalo sekä Palvelukeskus Ruskahovi. Näihin kohteisiin toteutetut haastattelut – varhaiskasvatuksen opettajille, palvelutalojen virikevastaaville työntekijöille sekä lapsille ja vanhuksille toimivat opinnäytetyön tiedonkeruun lähteenä.</p> <p>Ikäpolvitoiminnan ideaopas valmistui lokakuussa 2018. Se otettiin varhaiskasvatuksessa koekäyttöön kolmeksi kuukaudeksi, minkä jälkeen siitä kerättiin palautta varhaiskasvatuksen henkilöstöltä ja palvelutaloilta. Ideaoppaan sisältö antaa – tietoa ikäpolvitoiminnasta, vinkkejä ikäpolvitoiminnan suunnitteluun lasten laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta sekä eri osapuolilta tulleiden toiveiden pohjalta, tietoa varhaiskasvatukselle suunnitellusta sähköisestä työvälineestä, vinkkejä toimivaan yhteistyöhön, päiväkot ryhmien ja palvelutalojen yhteystiedot sekä linkkejä ikäpolvitoiminnan tueksi.</p> <p>Ikäpolvitoiminnan ideaopas vastaa varhaiskasvatuksen tarpeeseen ja kehittämistehtävälle asetettuihin tavoitteisiin. Palvelutaloille ideaopas antaa tietoa ikäpolvitoiminnasta sekä tukee yhteistyön toteuttamista. Sähköinen materiaali tukee varhaiskasvatuksessa toiminnan dokumentointia, kehittämistä ja arviointia. Kokotoimintakauden kestävästä ikäpolvitoiminnasta kerätty palaute voisi tuoda paremmin esille uuden työvälineen edut, hyödyt ja muutokset sekä ikäpolvitoiminnasta eri osapuolien toiminnasta saamat kokemukset ja hyödyt.</p>		
Asiasanat Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen, laaja-alainen osaaminen, ikäpolvitoiminta, pedagoginen dokumentointi.		

Author (authors)	Degree	Time
Anu Mönttinen	Bachelor of Social Services	April 2019
Thesis title <div> <div></div> <div>55 pages</div> </div> <div> <div></div> <div>20 pages of appendices</div> </div> <p>The development study for co-operation between elderly service houses and early childhood education. -Intergenerational practices idea guide for early childhood education.</p>		
Commissioned by <p>Kindergarten Mustikkatassu in Mäntyharju</p>		
Supervisor <p>Jari Huotari</p>		
Abstract <p>The aim of this Bachelor's thesis was to plan and develop the co-operation between early childhood education and elderly service houses and bring into use intergenerational practices as a part of daily education strategies.</p> <p>The separate virtual guide was created based on this thesis. This virtual/idea guide contains the knowledge of the planning of pedagogical activity and intergenerational practices. It is also the guide, how to document and develop the daily pedagogical activities.</p> <p>The data collection part was done by interviewing early childhood education teachers and staff of the elderly service houses. The children's and elderly peoples were also interviewed, and their ideas were added to idea guide.</p> <p>The idea guide of intergenerational practices was completed in the October of 2018. Right after this it was tested for 3 months. After test run the feedback form was sent to early childhood education teachers and results were analyzed. The opinion of the idea guide was also asked from elderly service houses staff.</p> <p>The idea guide of intergenerational practices reached its goals. For elderly service houses it gives knowledge of intergenerational practices and supports improved cooperation between children's daycare centers. The material of the guide also improves the documentation, action and evaluation of the early childhood education. The long-term practice will give however more comprehensive picture of its benefits in daily use of cooperation's between early childhood education and elderly service houses.</p>		
Keywords <p>Developing of the working culture of early childhood education, wide know-how, intergenerational practices, pedagogic documentation.</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	PÄIVÄKOTI MUSTIKKATASSU	8
3	VARHAISKASVATUS	8
4	VARHAISKASVATUSUUNNITELMAN PERUSTEET	9
5	LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN	10
5.1	Tutkimustietoa laaja-alaisesta osaamisesta	10
5.2	Laaja-alaisen osaamisen alueet.....	12
5.3	Ajattelu ja oppiminen	13
5.4	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu.....	13
5.5	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	14
5.6	Monilukutaito ja tieto ja viestintäteknologinen osaaminen	14
5.7	Osallistuminen ja vaikuttaminen	15
6	DOKUMENTOINTI VARHAISKASVATUKSESSA	15
7	VANHUSTEN PALVELUTALOT JA PALVELUKESKUS.....	16
8	IKÄPOLVITOIMINTA.....	17
8.1	Ikäpolvitoiminnan tehtävä ja tavoitteet.....	17
8.2	Tutkimustietoa ikäpolvitoiminnasta.....	19
8.3	Ikäpolvitoiminnan hyödyt ja mahdollisuudet	22
9	KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS JA AIHEEN RAJAUS.....	23
9.1	Luvat ja vastuut	24
10	TIEDONHANKINTA IDEAOPASTA VARTEN	25
10.1	Tutkimusmenetelmät	25
10.2	Teemahaastattelut.....	26
10.3	Teemapäivä	27
11	TUTKIMUSTULOSTEN PURKU	29
11.1	Otteita Varhaiskasvatuksen haastattelun tuloksista	29

11.2	Otteita teemapäivän tuloksista lapsilta	32
11.3	Otteita palvelutalojen haastatteluiden tuloksista.....	33
11.4	Otteita vanhusten haastatteluiden tuloksista	36
12	IDEAOPAS.....	38
12.1	Ideaoppaan suunnittelu ja toteutus.....	38
12.2	Ideaoppaan sisältö	38
12.3	Varhaiskasvatuksen palaute ideaoppaasta.....	40
12.4	Palvelutalojen palaute ideaoppaasta.....	44
13	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	45
13.1	Johtopäätöksiä toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä	47
14	POHDINTA.....	50
14.1	Opinnäytetyö prosessina	50
14.2	Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi	51
14.3	Ammatillinen kasvu	53
14.4	Jatkokehityssajatuksia	54
	LÄHTEET	56

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa varhaiskasvatukseen

Liite 2. Tutkimuslupa Mäntypuiston palvelutalo

Liite 3. Tutkimuslupa palvelukeskus Ruskahovi

Liite 4. Tutkimuslupa lasten huoltajille

Liite 5. Webropol-palautekyselyn tulokset (8kpl)

Liite 6. Haastattelu kysymykset palvelutalot

Liite 7. Haastattelukysymykset varhaiskasvatus

Liite 8. Haastattelukysymykset vanhuksia

Liite 9. Haastattelukysymykset lapset

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin jatkuva muutos vaatii säännöllistä arviointia ja kehittämistä. Henkilöstön tietoisuus toimintaan vaikuttavista arvoista, asenteista, tiedoista ja uskomuksista luovat perustan kehittämistyölle. Oman työn ja työkäytäntöjen säännöllinen arviointi, havainnointi ja näkyväksi tekeminen sekä lasten ja huoltajien mukaan ottaminen lisäävät kehittämistyön tulokellisuutta ja mahdollistavat lapsen edun toteutumisen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 28–31.)

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin ydintavoite on ohjata yhteisöllisyyteen sekä yhdessä ja toisilta oppimiseen. Yhdessä saadut kokemukset voivat vahvistaa koko työyhteisöä. Kokeilemalla ja rohkaisemalla käyttämään uusia toimintatapoja sekä hyödyntämällä tutkimuksista saatua tietoa, voidaan löytää koko yhteisöä vahvistavia uusia tapoja tekemiseen ja kokemiseen. Onnistumisen kokemukset syntyvät yhdessä mietitystä tavoitteellisesta toiminnasta ja toiminnan säännöllisestä arvioinnista. Henkilöstön lisäksi arviointiin voivat osallistua myös huoltajat, lapset ja muut yhteistyökumppanit. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 29.)

Opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka aiheena on varhaiskasvatuksen ja vanhusten palvelutalojen välisen ikäpolvitoiminnan kehittäminen ja toiminnan juurruttaminen päiväkodin toimintasuunnitelmaan. Opinnäytetyön kautta saadun materiaalin pohjalta on luotu varhaiskasvatukselle suunnattu ikäpolvitoiminnan ideaopas. Ideaoppaan tarkoituksena on tukea päiväkodin ja vanhusten palvelutalojen välistä yhteistyötä. Ideaopas sisältää taustatietoa ikäpolvitoiminnasta, haastatteluiden kautta kerättyä materiaalia sekä ajatuksia yhteistyön kehittämiseksi. Lisäksi ideaopas antaa vinkkejä siitä, miten laaja-alaisen osaamisen näkökulmaa voidaan hyödyntää pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa osana ikäpolvitoimintaa. Toiminnan jatkuvuutta ja kehittämistä varten opas sisältää sähköisen pedagogisen toiminnan suunnittelukortin, joka toimii työvälineenä toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja dokumentoinnissa.

Kiinnostus opinnäytetyöni aiheeseen juontaa juurensa aiemmasta työstäni lähihoitajana vanhusten parissa. Tein työssäni havaintoja siitä, miten vanhusten ja lasten pienet kohtaamiset rikastuttivat ja vaikuttivat positiivisesti lasten sekä vanhusten arkeen. Sosionomiopintojen aikana heräsi ajatus opinnäytetyöstä, jossa voisin yhdistää lapset ja vanhukset ja kehittää sukupolvien välistä yhteistyötä.

Opinnäytetyöni aihe vahvistui suorittaessani syventävää harjoittelua Mäntyharjulla Mustikkatassun päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen johtajan Minna Mokkila-Halisen (2017) kanssa käyty keskustelu vahvisti aiheen olevan myös työelämlähtöinen ja varhaiskasvatuksen näkökulmasta kiinnostava. Hän kertoi, että päiväkodin lapsiryhmille oli jaettu neljä omaa ”kummipalvelutaloa”, joissa lapsiryhmät vierailivat vaihtelevasti noin 2–4 kertaa vuodessa. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta toiminta sisälsi lähinnä lapsiryhmien esityksiä. Pohdimme, miten palvelutalojen kanssa tehtävän yhteistyön lisääminen ja toimintatapojen monipuolistaminen voisi vahvistaa eri sukupolvien välistä yhteistyötä ja lisätä kulttuuriperinnön jakamista lasten ja vanhusten välillä. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta mielenkiinto keskittyi myös siihen, miten ikäpolvi-toiminta voisi tukea ja rikastuttaa lasten laaja-alaisen oppimisen toteuttamista sekä lisätä lasten osallisuutta ja hyvinvointia. (Mokkila-Halinen 2017.)

Alkukartoituksen jälkeen tarkentui työn sisältö ja työelämlähtöisyys, minkä myötä opinnäytetyöni aihe rajautui varhaiskasvatukselle suunnatuksi ikäpolvi-toiminnan ideaoppaaksi. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta ideaoppaaseen toivottiin mukaan laaja-alaisen pedagogiikan näkökulmaa. Oppaasta toivottiin helppokäyttöistä ja helposti muokattavaa. Lisäksi sen toivottiin antavan tietoa ikäpolvitoiminnasta sekä antavan työvälineitä ikäpolvitoiminnan toteuttamiseen ja kehittämiseen.

Lasten ja vanhusten välisestä yhteistyöstä ja ikäpolvitoiminnasta oli saatavilla aikaisempia opinnäytetöitä sekä tutkimuksia. Samankaltaista varhaiskasvatukselle suunnattua opinnäytetöitä ei kuitenkaan ollut, mikä teki aiheesta mielenkiintoisen ja tarvelähtöisen. Työn eettisyyden ja luotettavuuden kannalta oli tärkeää, että opinnäytetyöni tiedon kartoitukseen ja uuden tiedon tuottamiseen osallistuisivat kaikki ikäpolvitoiminnassa mukana olevat osapuolet. Laaja aineistonkeruu mahdollisti myös kaikkien osapuolien osallisuuden toteutumisen

ja antoi työhöni ikäpolvitoimintaa tukevaa materiaalia. Haastatteluissa mukana olivat varhaiskasvatuksen opettajat, kahden palvelutalon yhdyshenkilöt ja vanhukset. Lapsilta tiedonhankinta tapahtui teemallisen toimintapäivän muodossa.

2 PÄIVÄKOTI MUSTIKKATASSU

Päiväkoti Mustikkatassu on Mäntyharjun kunnan ylläpitämä 120 paikkainen vuoropäiväkoti. Päiväkoti tarjoaa koko- ja osapäiväistä kasvatusta, opetusta ja hoitoa 0 – 5 -vuotiaille lapsille. Päiväkoti on avoinna arkisin klo: 6:30 – 17:00. Muina aikoina päiväkoti tarjoaa vuorohoitoa lapsille, joiden huoltajat ovat vuorotyössä samanaikaisesti. Päiväkodissa on kuusi eri-ikäisille lapsille tarkoitettua ryhmää. Mukula-Muksu suku ja Touhu-Toukka tiimi ovat pienille alle 3 -vuotiaille tarkoitettut ryhmät. Kelpo-Keiju klaani ja Sammaliston seurue ovat 3 –5 -vuotiaiden lasten ryhmät ja Konsti-Korento kopla ja Mahti-Hiiri piiri pääasiallisesti 5 -vuotiaista lapsista koostuvat ryhmät. (Päiväkoti Mustikkatassu 2019). Lisäksi päiväkodin alaisuuteen kuuluu toimintakauden 2018 – 2019 aikana erillisissä tiloissa toimiva Pikku-Varpukansa ryhmä, jossa on ilmaisen varhaiskasvatuksen kokeiluun osallistuvia 5 -vuotiaita lapsia. (Minna Mokka-Halinen 2019).

Päiväkoti tarjoaa turvallisen ja ikätason mukaisesti rakennetun virikkeellisen ympäristön. Toimintaa toteutetaan pienryhmissä sekä toimimalla aktiivisesti muiden lasten kanssa. Toiminta koostuu varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja huoltajien välisen yhteistyön lisäksi monipuolisesta toiminnasta, jonka avulla tuetaan lasten yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä tuetaan lasten aktiivisuutta ja osallisuutta. Päivät koostuvat muun muassa leikkistä, lauluista, loruista, ulkoilusta, monipuolisesta liikunnasta ja rauhallisesta lepoaika-ajasta. (Päiväkoti Mustikkatassu 2019).

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus yhdessä luovat jatkumon, joka toimii perustana elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatus edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista.

Opittujen asioiden ja taitojen kautta voidaan vahvistaa lasten osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnan jäsenenä. Varhaiskasvatus yhdessä esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa luovat jatkumon ja perustan elinikäiselle oppimiselle. (Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 11–19.)

Lasten kasvua, kehitystä, oppimista ja aktiivista toimijuutta voidaan tukea olemalla vuorovaikutuksessa lähiympäristön ja muiden aikuisten kanssa. Lasten synnynnäinen uteliaisuus ja halu oppia uusia asioita mahdollistaa kokonaisvaltaisen oppimisen. Oppimista voi tapahtua kaikissa lapsen toimintaympäristöissä. Myönteisten vuorovaikutus- ja tunnekokemusten kautta voidaan vahvistaa lapsen oppimista sekä vertaisryhmään ja ympäröivään yhteisöön kuulumisen tunnetta. Pedagoginen kiinnostava, tavoitteellinen ja sopivan haasteellinen toiminta tarjoaa lapselle uusia oppimisen kokemuksia ja onnistumisen iloa yhdessä aikuisen kanssa. (Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 19–21.)

4 VARHAISKASVATUSUUNNITELMAN PERUSTEET

Uusi valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asiakirja laadittiin vuonna 2016 ja sen pohjalta uusi Vasu astui voimaan syksyllä 2017. Uuden Vasun myötä varhaiskasvatuksen toimintaa ja toimintakulttuureja uudistettiin. Opetushallituksen laatimista ohjeista tuli kuntia velvoittava asiakirja, jonka pohjalta kunnat laativat paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8–9.) Uudistuksista opinnäytetyöni kannalta keskeisiä kohtia ovat laaja-alainen osaaminen, pedagoginen dokumentointi sekä toimintakulttuurin kehittäminen. Näitä kohtia avataan myöhemmin tarkemmin. Kuvassa 1. on varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys kuvaamassa varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisuutta ja sitä, miten opinnäytetyön osa-alueet sinne sijoittuvat.

Kuva 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Opetushallitus 2016, 36)

5 LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

5.1 Tutkimustietoa laaja-alaisesta osaamisesta

Sarpolan ja Soren 2018 toteutetussa kandidaatintutkielmassa tarkastelun kohteena olivat uusi vuonna 2017 voimaan tullut ja sitä edeltänyt varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asiakirja ja asiakirjoissa tulleiden muutosten vertailu. Tutkielmassa kuvataan muun muassa laaja-alaisen osaamisen käsitettä ja käsitteen käyttöönotolle asettuja tavoitteita ja sisältöjä koskevia muutoksia. (Sarpola & Sore 2018, 4.)

Laaja-alaisen osaamisen käsite otettiin käyttöön uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan, jossa se tuli korvaamaan aiemman kasvatuspäämäärät käsitteen. Laaja-alainen osaaminen käsite tuli varhaiskasvatuksen käyttöön luontevana

jatkumona esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmasta. Laaja-alainen oppiminen alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja sen kautta tuetaan kokonaisvaltaisesti lasten kasvua ja hyvinvointia. Tästä syystä nähtiin tärkeänä, että laaja-alaiseen osaamiseen alueet huomioidaan monipuolisesti toimintakulttuurin kehittämisessä ja henkilöstön toiminnassa ja ne sisältyvät kiinteänä osana varhaiskasvatuksen suunnittelua ja kehittämistä. (Sarpola & Sore 2018, 15–16.)

Laura Moilasan vuonna 2018 tekemän varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielman aiheena on esiopetuksen laaja-alaisen osaamisalueiden merkitys lasten kouluvalmiustaitojen kehittymisessä. Tutkielma avaa uuden näkökulman lasten koulukypsyystaitojen kehittymiseen, esiopetuksen opetussuunnitelmaan perusteisiin (2014) tulleesta, laaja-alaisen osaamisalueen näkökulmasta. Tutkielmassa esi- ja alkuopetuksen opettajille suunnatut haastattelut tuovat näkyväksi opettajien näkökulmasta tärkeimpiä kouluvalmiustaitoja, joita olivat omatoimisuus, motivaatio koulunkäyntiin sekä lasten sosiaaliset- ja tunteetaidot. Tutkimuksessa pohditaan edellä mainittujen kouluvalmiustaitojen kytkeytymistä laaja-alaisiin oppimiskokonaisuuksiin ja sitä millaisia taitoja kussakin osa-alueessa voidaan lapsille opettaa. Laaja-alaiset osaamisalueet ja niiden sisällyttäminen lasten arkeen vaikuttaa positiivisesti kouluun sopeutumisessa ja taitojen kehittämisen avulla voidaan tasoittaa lasten välisiä kehityksellisiä eroavaisuuksia. Moilanen pohtii työlleen erilaisia jatkotutkimusaiheita, joiden kautta laaja-alaista osaamista voitaisiin tutkia laajemmin, esimerkiksi siitä näkökulmasta miten laaja-alaisen oppimisen vaikutukset näyttäytyvät lasten ja opettajien arjessa. (Moilanen 2018, 5–6, 44, 60–62.)

Tuorein laaja-alaisesta osaamisesta varhaiskasvatuksessa käsittelevä tutkimus löytyi Nummisen ja Ohra-ahon 2019 Laurea-ammattikorkeakoulussa tekemästä opinnäytetyöstä – varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksistä lasten laaja-alaisen osaamisen tukemisessa. Työ toteutettiin teemahaastattelun muodossa. Työn kautta haluttiin herätellä varhaiskasvatuksen henkilöstöä pohtimaan toiminnan laatua ja arviointia laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta. Tutkimuksesta tuli esille, että laaja-alaisen osaamisen alueet huomioitiin työssä pääsääntöisesti hyvin, mutta työn kehittämiseksi ja uuden oppimiselle nähtiin tarvetta. Tutkimusten mukaan henkilöstö koki, että jatkossa olisi tärkeää kiinnittää työn suunnittelussa huomiota lasten turvataitojen vahvista-

miseen sekä kulttuurisen osaamisen tukemiseen, jotta kulttuurisen moninaisuuden kohtaaminen ei jäisi pelkästään lasten aloitteiden varaan. Myös lasten tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen tukeminen nähtiin haasteellisena, oman heikon osaamisen-, virheellisten olettamusten- sekä osittain tarvittavien laitteiden rajallisen määrän vuoksi. Henkilöstö koki jonkin verran eroavaisuutta lasten osallisuuden toteutumisessa. Nähtiin tärkeänä, että lasten ideat ja mielenkiinnon kohteet tulisivat paremmin huomioiduksi toiminnan suunnittelussa ja lapset saisivat osallistua enemmän toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. (Numminen & Ohra-aho 2019, 6–7, 48)

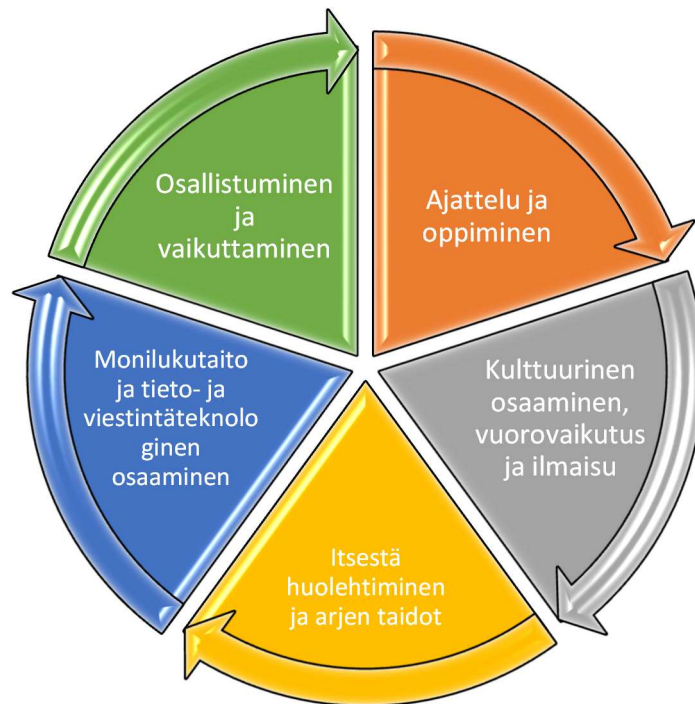
5.2 Laaja-alaisen osaamisen alueet

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on tietoista toimintaa, joka pyrkii lisäämään lasten laaja-alaista osaamista, huomioimaan lasten tarpeet sekä lisäämään hyvinvointia ja osallisuutta. Pedagogiikka näkyy kaikissa arjen oppimisympäristöissä. Sitä tulisi rakentaa yhteistyössä lasten, henkilöstön sekä varhaiskasvatuksen johdon kanssa. Toiminnan onnistumisen kannalta on tärkeää lasten ja aikuisten välinen kannustava ja avoin ilmapiiri. (Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 21.)

Laaja-alainen osaaminen on läpi elämän kulkeva jatkumo, jolle luodaan pohja varhaiskasvatuksessa. Laaja-alaisessa oppimisessa yhdistyvät: tieto, taito, arvot, asenteet ja tahto. Yhteiskunnalliset muutokset lisäävät tarvetta laaja-alaiselle osaamiselle ja kyvyille käyttää saatavilla olevaa tietoa sekä erilaisia taitoja. Miten lapset opittuja asioita tulevaisuudessa käyttävät, pohjautuu pitkälti lasten toimintaympäristöstä opittuihin arvoihin ja asenteisiin. (Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 27–39.)

Laaja-alaisen osaamisen alueet muodostavat rungon varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle. Rungon ympärille rakentuvat varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, toimintakulttuuri sekä oppimisympäristöt. Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus muodostuu viidestä toisiinsa nivoutuvasta osa-alueesta: 1) Ajattelusta ja oppimisesta; 2) Kulttuurisesta osaamisesta, vuorovaikutuksesta ja ilmaisusta; 3) Itsestä huolehtimisesta ja arjen taidoista; 4) Monilukutaidosta

ja tieto- ja viestintäteknologisesta osaamisesta sekä 5) Osallistumisesta ja vaikuttamisesta. (Kuva 2.) (Ahonen 2017, 44–46.)

Kuva 2. Laaja-alaisen osaamisen viisi osa-aluetta (Ahonen, 2017,46)

5.3 Ajattelu ja oppiminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan ajattelun ja oppimisen taitojen perusta, joka tähtää elinikäisen oppimisen ajattelumallin syntymiseen. Ajattelu ja oppiminen kehittyvät ihmettelyn, oivaltamisen ja onnistumisen kokemusten kautta. Varhaiskasvatuksessa näitä taitoja voidaan vahvistaa ja tukea tarjoamalla lapsille monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia sekä olemalla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja lähiympäristön kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 22.)

5.4 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Erilaisista kulttuureista, kielistä ja katsomuksellisista taustoista muodostuva maailma korostaa sosiaalisten, vuorovaikutuksellisten ja kulttuuristen taitojen osaamista ja merkitystä. Toimiva vuorovaikutus erilaisista taustoista tulleiden

ihmisten kanssa rakentuu oman- ja muiden kulttuuri- ja katsomustaustan ymmärtämisestä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lasten sosiaalisten taitojen ja kulttuuri-identiteetin syntymistä. Yhteistyöhön perustuva toiminta tarjoaa hyviä mahdollisuuksia harjoitella taitoja erilaissa tilanteissa ja erilaisten ihmisten kanssa. Tutustumalla erilaisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin voidaan vahvistaa lasten kiinnittymistä ympäröivään yhteiskuntaan ja opettaa tapoja toimia erilaisten ihmisten kanssa. Hyvät vuorovaikutus- ja ilmaisutaidot lisäävät lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja taitoja toimia sosiaalisissa- ja ristiriita tilanteissa erilaisten ihmisten kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 22–23.)

5.5 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot osa-alueen pääpaino on lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvien taitojen harjoittelu, vahvistaminen sekä kestävän kehityksen mukaisiin valintoihin ohjaaminen. Varhaiskasvatuksessa pyritään asteittain tukemaan lasten omatoimisuutta ja itsenäisyyttä sekä ohjaamaan lapsia vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan erilaisissa oppimisympäristöissä, liikenteessä sekä lähiympäristössä. Muut tärkeät painopistealueet ovat ravintoon, hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät asiat. Tunnetaitojen vahvistaminen, erilaisten tunnetilojen tunnistaminen, tiedostaminen sekä tunteiden nimeämisen harjoittelu kuuluvat myös keskeisenä osana tätä laaja-alaisen osaamisen aluetta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 23.)

5.6 Monilukutaito ja tieto ja viestintäteknologinen osaaminen

Monilukutaito, tieto ja viestintäteknologinen osaaminen liittyvät kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Ne antavat valmiuksia toimia erilaisissa vuorovaikutus- ja arjentalanteissa, mahdollistaa lasten yhteiskunnallisen osallistumisen sekä parantaa mahdollisuuksia kasvatukselliseen ja koulutukselliseen tasa-arvoon. Monilukutaidolla tarkoitetaan kykyä ymmärtää ja tulkita puhuttua, kirjoitettua kieltä sekä digitaalisessa tai audiovisuaalisessa muodossa olevia viestejä. Monilukutaidon hallinta lisää myös lasten vuorovaikutuksessa tarvittavia taitoja ja valmiuksia. Monilukutaidon kehittymisen edellytyksenä on kasvatta-

jan toimiminen mallina. Taitoja voidaan harjoitella osallistumalla lapsille suunnattuun kulttuuri tarjontaan ja luomalla lapsille innostava, rikas ja monipuolinen toimintakulttuuri, jossa lapset pääsevät osallistumaan sen toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on myös ohjata lapsia tieto- ja viestintäteknologian turvalliseen ja monipuoliseen käyttöön. Käytännössä tätä voidaan toteuttaa tarjoamalla lapsille mahdollisuuksia tutkia ja tutustua tieto- ja viestintäteknologisten laitteiden rooliin osana arkea sekä tutustumalla erilaisiin käytössä oleviin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin yhdessä kasvattajien kanssa. Erilaisen tieto- ja viestintäteknologisten laitteiden käyttö antaa myös kasvattajille mahdollisuuden dokumentoida toimintaa tai laitteet voivat toimia osana pedagogisen toiminnan toteutusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 23–24.)

5.7 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot pyrkivät vahvistamaan lasten edellytyksiä toimia tulevaisuudessa yhteiskunnassa aktiivisina ja vastuullisina vaikuttajina sekä toimivat kasvualustana demokraattisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiselle. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kunnioittaa ja vahvistaa lasten oikeutta tulla kuulluksi ja mahdollisuutta vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan harjoitella ikätason mukaisesti kannustamalla lapsia oma-aloitteisuuteen sekä tukemalla osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 24.)

6 DOKUMENTOINTI VARHAISKASVATUKSESSA

Dokumentointi kuuluu keskeisenä osana varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä. Dokumentointia voidaan toteuttaa erilaisin menetelmin. Työtapana sen tulisi olla säännöllistä ja prosessinomaista. Varhaiskasvatuksessa dokumentointi toimii työvälineenä, jonka kautta toimintaa voidaan tehdä näkyväksi ja siitä saatua tietoa voidaan käyttää oman työn kehittämisen välineenä. Dokumentoinnin kehittäminen on ollut keskusteluissa pinnalla useiden vuosien ajan. Uuden Vasun myötä se nostetaan yhdeksi keskeisimmistä varhaiskasvatuksen työvälineistä arvioinnin rinnalle ja

se tulisi olla osa kaikkea pedagogista suunnittelua, toteutusta ja kehittämistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 37.)

Dokumentoinnin avulla asioita voidaan käsitellä konkreettisesti ja se antaa mahdollisuuden tarkastella laajempia kokonaisuuksia, esimerkiksi miten pedagoginen toiminta vastaa lapsiryhmän tarpeisiin ja miten lasten osallisuus ryhmässä toteutuu. Dokumentoinnissa voidaan hyödyntää myös erilaista lasten kanssa tuotettua materiaalia, kuten piirustuksia, valokuvia sekä äänitemateriaalia. Lisäksi pedagoginen dokumentointi voi tukea kasvattajan ammatillista kehittymistä ja antaa mahdollisuuksia lasten- ja huoltajien osallisuuden toteutumiselle. (Ahonen 2017, 140–143.)

7 VANHUSTEN PALVELUTALOT JA PALVELUKESKUS

Seuraavassa luvussa kerron opinnäytetyöni haastatteluihin osallistuneista kahdesta Mäntyharjulla toimivasta vanhusten palvelutalosta, Mäntypuiston palvelutalosta ja Palvelukeskus Ruskahovista.

Mäntypuiston palvelutalo on Mikkelin kotikaari ry:n ylläpitämä palvelutalo, joka tarjoaa tehostettua palveluasumista ja lyhytaikaishoitoa ikäihmisille ja vammaisille. Palvelutaloon kuuluu 24 huoneistoa, joista osa palveluasumiseen ja osa erilliseen pienryhmäkotiin. Mäntypuisto tarjoaa asukkailleen ympärivuorokautista yksilöllistä hoivaa ja hoitoa. Talossa järjestetään säännöllisesti asukkaille suunnattua ohjelmaa sekä toimintakykyä ja hyvinvointia ylläpitävää toimintaa, joista vastaavat geronomi sekä fysioterapeutti. Lisäksi talossa työskentelee lähihoitajia, hoiva-avustajia, sairaanhoitajia, laitoshuoltaja ja keittiötyöntekijä. Vapaaehtoistyöntekijät ovat toiminnassa mukana säännöllisesti, ulkoiluttamalla vanhuksia sekä toimimalla asukkaille tärkeänä sosiaalisena voimavarana. (Mikkelin kotikaari ry 2019.)

Palvelukeskus Ruskahovi on Mäntyharjun kunnan ylläpitämä palvelutalo, joka tarjoaa tehostettua palveluasumista ikäihmisille, jotka eivät sairauksien tai toimintakyvyn alenemisen vuoksi selviydy kotona itsenäisesti tai kotihoidon palveluiden turvin. Ruskahoviin kuuluu viisi erillistä tehostetun palveluasumisen

yksikköä, jotka sijoittuvat asumismuotona kodin ja laitoshoidon välille. Palveluasuminen tarjoaa asukkaille ympärivuorokautista hoitoa turvallisessa asumisympäristössä ja toiminnan keskeinen tavoite on tukea asukkaiden omatoimisuutta. (Mäntyharjun kunta Palvelukeskus Ruskahovi 2019.)

Ruskahovin yhteydessä toimiva päivätoimintakeskus tarjoaa ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa toimintaa kotona yksin asuville ja kotihoidon piirissä oleville ikäihmisille. Päivätoimintakeskus on avoinna arkisin klo: 8–15. Asiakkaille järjestetään päivittäin ohjattuja viriketuokiota, joihin voivat osallistua myös Ruskahovissa asuvat ikäihmiset. Virikeohjaajan lisäksi päivätoimintakeskuksessa työskentelee lähihoitajia, kuntohoitaja ja sairaanhoitaja. Päivätoiminnan lisäksi talon ulkopuoliset asiakkaat voivat käyttää talossa olevaa kuntosalia ja hankkia tarvittaessa ateria-, hygieni- tai pyykkipalveluita. (Pöllänen 2019.)

8 IKÄPOLVITOIMINTA

8.1 Ikäpolvitoiminnan tehtävä ja tavoitteet

Vuonna 1981 Brofenbrenner nosti esille mahdollisten perherakenteissa tapahtuvien muutosten seuraukset. Hän arveli niiden voivan vähentää lasten ja vanhusväestön välisiä kohtaamisia ja siten yhteiskunnallisesti menettävämme tärkeitä voimavaroja eristämällä eri-ikäiset toisistaan. Yhteiskunnalliset muutokset, muuttoliikenne sekä väestön ikärakenteissa tapahtuneet muutokset – kuten eliniän nousu, vanheneminen sekä syntyvyyden lasku – saivat aikaan muutoksen, joka alkoi vähitellen näkymään eri sukupolvien välisen yhteistyön vähenemisenä. (Ruoppila ym. 1999, 343–344.)

Vuonna 2013 pidettiin maailmanlaajuinen koulutus konferenssi Brysselissä. Konferenssin aiheena oli kestävien yhteisöjen edistäminen sukupolvien välisen käytännön kautta. Konferenssi toi esille, että eri-ikäisten välinen yhteistyön on selvästi vähentynyt myös Euroopan yhteisön alueella. Euroopan unionin maiden päättäjät pyrkivät löytämään keinoja, miten eri-ikäisten välistä yhteistyötä voitaisiin lisätä ja rakentaa yhtenäisempiä yhteisöjä. Pyrkimyksenä on löytää ratkaisuja, joiden avulla voidaan parantaa julkisen hyvinvointi järjes-

telmän kestävyyttä. Siihen nähtiin tärkeänä sisällyttää myös eettisen ulottuvuuden näkökulma, jonka tavoitteena on pyrkiä vahvistamaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja ylläpitää kestäviä yhteisöjä. (Buffel ym. 2014, 1–2.)

Sukupolvien välillä tapahtuva oppiminen kuuluu kiinteänä osana elinikäistä oppimista. Sukupolvien välillä tapahtuva oppiminen edistää kaikkien osapuolien välistä vastavuoroista oppimista sekä lisää eri sukupolvien välistä ymmärrystä. Esimerkkinä tästä on yhteistyö päiväkotien ja hoitokotien välillä. Sen avulla voidaan tarjota eri sukupolville mahdollisuuksia kohtaamiseen, yhdessä toimimiseen sekä tarjota toiminnassa mukana oleville tarkoituksen mukaista ja hyödyllistä toimintaa. (Buffel ym. 2014, 1–2.)

Saarenheimon mukaan eri ikäpolvien välisestä toiminnasta voidaan löytää kaksi keskeistä tehtävää. Ensinäkin sen avulla voidaan ylläpitää sukupolvien välistä ketjua ja ymmärrystä siitä, mistä tulemme, keitä olemme ja mitä haluamme elämässämme saavuttaa sekä oppia toisiltamme erilaisista kokemuksista, ajatuksista ja asenteista. Lisäksi ikäpolvitoiminnan kautta voidaan laajentaa yhteisöllisyyttä sekä jakaa sosiaalista- ja kulttuurista pääomaa eri-ikäisten ja eri taustoista olevien kesken. Päiväkotien, koulujen, palvelutalojen ja kirjastojen tekemä ikäpolvitoiminta perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen. Saarenheimon toteuttamassa Neljän polven treffit -hankkeen myötä syntyneessä ikäpolvitoiminnan oppaassa kootaan hyvin yhteen ikäpolvitoiminnasta saatuja hyötyjä ja kuvataan, kuinka merkityksellistä olisi saada yhteistyö toimivaksi osaksi eri-instituutioiden arkea. (Saarenheimo ym.2013, 14–25.)

Eri sukupolvien välisen yhteistyön edistämisessä hyvänä esimerkkinä toimii vanhustyön keskusliito. Se kannustaa yhteisöjä ja eri organisaatioita järjestämään toimintaa ikääntyneille ja tuottaa materiaalia ikäpolvitoiminnan tueksi. Esimerkiksi yhdessä ilman ikärajaa sivustojen kautta sekä tarjoamalla materiaalia vuosittain lokakuussa vietettävälle vanhustenviikolle. (Vanhustyön keskusliitto 2019.)

Ikäpolvitoiminnan kautta voidaan toteuttaa ja vahvistaa myös sosiaalisesti kestävä kehitys. Kestävän kehityksen tavoitteisiin kuuluvat hyvinvoinnin-, terveyden- ja osallisuuden lisääntyminen ja siirtyminen sukupolvelta toiselle. Kestävää kehitystä voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Esimerkiksi pyrkimällä

löytämään toimintatapoja, jotka ovat oikeudenmukaisia ja ekologisesti kestäviä sukupolvien sisällä sekä eri sukupolvien välillä. Ikäpolvitoiminnan kautta tarjoutuu mahdollisuus toteuttaa kestävä kehitys, sillä se antaa mahdollisuuden lisätä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä sen kautta voidaan vahvistaa myös yhteiskuntaan kiinnittymisen tunnetta. (Ks. myös Alila 2011, 6–7.)

8.2 Tutkimustietoa ikäpolvitoiminnasta

Ikäpolvitoimintaa tutkinut kasvatustieteilijä Tuulikki Ukkonen-Mikkola tuo esille pro gradu -tutkielmassa ikäpolvitoiminnan positiivisia vaikutuksia. Keskeisimpiä näistä olivat yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisääntyminen osallistujien keskuudessa, myönteiset vaikutukset lasten itsetunnossa ja sosiaalisessa kehityksessä. Yhteistoiminnan koettiin vahvistavan myös lasten kiinnittymistä ympäröivään kulttuuriin. Ikäpolvitoiminta tukee molempia osapuolia lapsia ja vanhuksia. Se antaa hyvän mahdollisuuden siirtää tietoa ja kulttuuria lapsille saamalla, kun ikäihmiset saavat elämänsä tarkoituksenmukaisuuden tunnetta, uutta sisältöä ja virikkeitä. Tutkimuksen mukaan säännöllinen toiminta lisäsi lasten ja ikäihmisten välistä vuorovaikutusta ja siitä saatavat hyödyt tulivat näkyville kaikkien toimintaan osallistuvien tahojen keskuudessa. (Ukkonen-Mikkola 2011, 5.)

Aiheesta löytyy opinnäytetyöhöni hyödyllistä ikäpolvitoimintaa ja sen hyötyjä kuvaavaa tutkimustietoa myös Helsingin yliopistossa 2012 tehdystä Sosiaalityön pro gradu -tutkielmassa: Ikäpolvien kanssakäyminen hoivakodissa, Etnografinen tutkimus muistisairaiden ikääntyneiden toimijuudesta. Tutkielmassa peilataan sitä, miten eri ikäpolvien välinen luonnollinen kanssakäyminen on vähentynyt ja miten kanssakäymistä voitaisiin lisätä erityisesti pitkäaikaishoidossa olevien vanhusten ja lasten välillä. Tutkimus toteutettiin samassa rakennuksessa sijaitsevassa vanhusten palvelutalossa ja päiväkodissa. Tutkimus ja siitä saadut tulokset tukevat opinnäytetyöni aihetta. Siinä tuodaan hyvin esille esimerkiksi rakenteellisten ja asenteellisten esteiden merkityksen yhteistyön onnistumiselle. Tutkimus antaa myös näkökulmaa siihen, millaisia asioita tutkimuksen teossan ja haastatteluissa kannattaa ottaa huomioon ja tietoa sukupolvien välisestä toiminnasta erityisesti vanhusten osallisuuden ja toimijuuden

näkökulmasta. Lasten näkökulma ja toimijuus jäävät tässä tutkimuksessa esitetyiksi jatko tutkimus aiheiksi. (Vuorinen, 2012, 1–5, 23–25, 104.)

Fandin 2008 tekemä pro gradu -tutkielmassa: Sukupolvisuhteiden merkitys lasten osallistamisessa, tarkastellaan muun muassa osallistamisen merkitystä sekä sukupolvityön edellytyksiä. Fandin kuvaa tutkimuksessaan, miten osallistaminen tukee toiminnasta innostumista sekä lisää siihen sitoutumista. Sukupolvityön onnistumisen kannalta tärkeää on, että eri sukupolvet osallistuvat yhteisiin toimintoihin ja toiminta on vastavuoroista. Sukupolvityö antaa mahdollisuuden purkaa vanhoja kangistuneita toimintamalleja, joissa eri sukupolvet on lokeroitu toimimaan toisistaan erillisinä ryhminä. Pro gradussa Fandin tuo esille sukupolvityössä näkyviä kulttuurisia eroja. Suomalaisessa kulttuurissa sukupolvityön käsitteen käyttö ei näy vielä siinä määrin kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa, joissa sukupolvityö sisältyy yhtenä osana eri asiakasryhmien kanssa tehtävää sosiaalityötä. Sukupolvityö tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa lasten osallisuutta, sosiaalisia verkostoja ja tuoda uutta sisältöä elämään ja se toimii myös yhtenä ennaltaehkäisevän lastensuojelun työvälineenä. (Fandin, 2008, 39–41.)

Aihetta on tutkittu myös useissa ammattikorkeakoulutason opinnäytetöissä. Opinnäytetyöni aihetta ja ajankohtaisuutta tukevaa tietoa löytyy myös Juntunen ja Tolonen-Mikkolan 2017 tekemässä toiminnallisessa, opinnäytetyössä: Yhdessä tekemisen iloa, jonka tavoitteena oli vahvistaa varhaiskasvatuskäsitteiden lasten ja vanhusten välistä vuorovaikutusta yhteisten toimintakertojen avulla. Toiminnassa mukana olleet lapset, vanhukset ja yhteistyökumppanit kokivat toimintakertojen tuoneen arkeen iloa ja virkistystä sekä vahvistaneen lasten ja vanhusten välistä vuorovaikutusta. (Juntunen & Mikkola-Tolonen, 2017, 52–53.)

Multanen ja Reijonaho ovat puolestaan toteuttaneet 2017 Laurea-ammattikorkeakoulussa tutkimuksellisen opinnäytetyön: Avaimet varhaiskasvatuksen ja vanhustyön väliseen yhteistyöhön. Opinnäytetyöhön sisältyneiden haastatteluiden kautta he tuovat esille hyödyllistä tietoa muun muassa siitä, millaista toimintaa lasten ja vanhusten välillä on toteutettu sekä mitkä ovat olleet onnistuneen yhteistyön elementtejä. Opinnäytetyön tutkimuksiin osallistuneet yksiköt kokivat ikäpolvitoiminnan olevan tärkeä osa sekä varhaiskasvatuksen että

vanhustyön toimintakenttää. Yhteistyön tuloksena molempien kohderyhmien hyvinvointi lisääntyi ja työntekijät kokivat saavansa siitä työyhteisöönsä mukavaa monialaisuutta. Opinnäytetyöstä saatu materiaali tuo esille onnistuneen yhteistyön tärkeitä elementtejä, joita ovat muun muassa riittävät resurssit, molemmille osapuolille sopivat aikataulut, säännöllinen, mutta myös spontaanisti järjestetty toiminta sekä henkilökunnan arvojen ja asenteiden merkitys. (Multa-
nen & Reijonaho, 2017, 3.)

Halosen 2015 Laurea-ammattikorkeakoulussa toteuttama opinnäytetyö iästä viis tai ysiviis! Vanhustyön ja varhaiskasvatuksen välinen ikäpolvitoiminta nyt ja tulevaisuudessa, avaa ikäpolvitoimintaa käsitteenä sekä pohtii ikäpolvitoiminnan taustoja ja tarpeellisuutta. Opinnäytetyön kautta avataan varhaiskasvatuksen sekä vanhustyön näkökulmaa ikäpolvitoimintaan, pohditaan ikäpolvitoiminnan merkitystä ja tarpeellisuutta tämän päivän yhteiskunnassa sekä moniammatillisen osaamisen merkitystä sosiaalialalla. (Halonen, 2015, 6–7.)

Tutkimusten pohjalta Halonen toteaa ikäpolvitoimintaan kohdistuvan ennakkoluuloja, joiden taustalla on usein aiheen vieraus ja toiminnasta saadut negatiiviset kokemukset. Toimintaa lähtemisen kynnystä lisää herkästi ikäpolvitoimintaan liittyvän tiedon puute sekä yhtenevien toimintatapojen ja käytänteiden puuttuminen. Halosen opinnäytetyössä keräämä haastatteluaineisto tukee ikäpolvitoiminnan toteuttamista ja kehittämistä ja siinä nostetaan esille yhteistyön onnistumisen kannalta keskeisiä tekijöitä. Yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet eri ikäpolvien väliseen kohtaamiseen ovat suppeat ja Halosen mukaan alle kouluikäisillä lapsilla ja ikäihmisillä on selvä kaipuu toistensa kohtaamiseen. Haastatteluiden pohjalta ikäpolvitoiminnalta toivottiin enemmän vastavuoroisuutta ja aitoa vuorovaikutusta lasten ja vanhusten välille. Säännöllistä ikäpolvitoiminnan toteuttamista pohdittiin mahdollisuutena ja siinä esiintyvien haasteiden näkökulmasta. Ikäpolvitoiminnan kehittämisen ja toteuttamisen kannalta tärkeäksi koettiin esimerkiksi toimintayksiköiden välisen vuoropuhelun merkitys ja toimintaa osallistuvien mielipiteiden kuuleminen sekä toiminnasta innostuneiden toimijoiden löytäminen. (Halonen, 2015, 44–46.)

8.3 Ikäpolvitoiminnan hyödyt ja mahdollisuudet

Yhdysvalloissa Stanfordin yliopistossa 2014 tehdyssä tutkimuksessa tuodaan esille, miten sukupolvien väliset suhteet voivat muuttaa tulevaisuutemme. Tutkimus sai alkunsa Stanfordin 2014 järjestetyssä Pass it On- konferenssissa, jossa selvitettiin ikääntyvien aikuisten mahdollisuutta auttaa riskialttiissa elämäntilanteessa olevia lapsia kohti aikuisuutta. Stanfordin psykologian professori ja Stanfordin pitkäikäisyys keskuksen perustaja Laura Carstensen kuvaa tutkimuksessa ikääntyvällä väestöllä olevia voimavaroja, joiden kautta he voivat olla edistämässä lasten ja nuorten hyvinvointia. Suhteiden edistämällä nähdään merkittäviä yhteiskunnallisia hyötyjä. Ikääntyneellä väestöllä on käytössä resursseja, joista hyötyvät erityisesti lapset ja nuoret. Carstensen kollegoineen peräänkuuluttaa institutionaalista ja kulttuurista muutosta, joka edistää eri sukupolvien välistä liikkuvuutta yhteistyöhön sitoutumista. (Stanford news 2016.)

Carstensenin mukaan sukupolvien välinen toiminta tuo hyvinvointia ja hyötyjä kaikille osapuolille. Hänen mukaansa ikääntyneiden määrä on maailmassa ainoa luonnonvara, joka itseasiassa lisääntyy. Ikääntymiseen liittyviä voimavaroja ei usein tunnisteta, mutta niiden merkitys on tärkeä huomioida. Ikääntyvillä olevat voimavarat kuten emotionaalinen älykkyys, eletyn elämän mukana tuoma viisaus, kyky antaa takaisin saamastaan sekä kyky huolenpitoon, ovat juuri niitä ominaisuuksia, jotka auttavat lapsia ja nuoria löytämään omat vahvuutensa ja voimaan hyvin. Saadessa mahdollisuuden käyttää elämäntaitoa ja kykyjään mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla, voidaan vahvistaa omanarvon tuntoa, sosiaalisen kuuluvuuden tunnetta sekä lisätä yleistä hyvinvointia ikääntyneiden keskuudessa. (Carstensen ym. 2016, 16–17.)

Suomessa tehtyjen tutkimusten mukaan vanhukset kokevat sukupolvien välisen vuorovaikutuksen mielekkäänä. Se tuo ikäihmisten elämään tarkoituksenmukaisuutta, vahvistavaa yhteiskuntaan kuuluvuuden tunnetta ja sillä on positiivisia vaikutuksia mielenterveyteen ja toimintakyvyn ylläpitämiseen. Lasten kautta vanhukset voivat kokea elämän jatkuvuuden, saada arkeensa sisältöä ja vaihtelua ja käyttää jäljellä olevia voimavaroja. Sukupolvien välinen vuorovaikutus vahvistaa lasten perusturvallisuutta ja lisää yhteisöön kuulumisen

tunnetta. Lasten ihmissuhteet monipuolistuvat ja he saavat kokemuksia erilaisuuden kohtaamisesta. Yhteistyön voi olla erityisen merkityksellistä lapsille, jotka näkevät omia isovanhempia harvoin tai heitä ei ole tai jos toinen vanhemmista puuttuu. Kohtaamiset ikääntyneiden kanssa mahdollistavat kulttuuriperinnön, tietojen, taitojen ja arvojen siirtämisen lapsille. Erityisesti varhaislapsuudessa ikääntyvien kanssa toimimisesta saadut kokemukset ennaltaehkäisevät ikääntyvistä olevia virheellisiä käsityksiä. Yhteistyössä lapset oppivat arvostamaan ja ymmärtämään vanhoja ihmisiä ja se auttaa luomaan realistisen käsityksen ikääntymisestä ja vanhuudesta. (Ruoppila ym. 1999, 345–346.)

9 KEHITTÄMISTEHTÄVÄN TARKOITUS JA AIHEEN RAJAUS

Opinnäytetyön tavoitteena on vastata varhaiskasvatuksen tarpeeseen kehittää päiväkodin ja kunnassa toimivien vanhusten palvelutalojen välistä yhteistyötä sekä juurruttaa ikäpolvitoiminta osaksi varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelmaa. Opinnäytetyöni tarkoituksena on tuottaa varhaiskasvatukselle palvelutalojen kanssa tehtävän yhteistyön tueksi opas, joka tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua, toteutusta, dokumentointia ja kehittämistä. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 14–16.)

Opas antaa tietoa ikäpolvitoiminnasta ja sen onnistumisen edellytyksistä ja mahdollisuuksista. Haastatteluiden kautta kerätystä tiedosta koostuva materiaali tuo esille eri osapuolien toiveita ja odotuksia sekä ideoita ja ajatuksia, siitä millaista yhteistyötä toivotaan. Ideooppaaseen kootun materiaalin tavoitteena on tehdä myös näkyväksi asioita, jotka tukevat yhteistyön kehittämistä ja rakentamista sekä helpottavat ikäpolvitoiminnan toteuttamista ja lisäävät myönteistä ilmapiiriä ikäpolvitoimintaa kohtaan. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 14–17.)

Kehittämistyön tavoite oli löytää keinoja parantaa varhaiskasvatuksen ja palvelutalojen välistä yhteistyötä, joka koettiin vähäiseksi ja yksipuoliseksi. Yhteistyötä haluttiin tehdä, mutta siihen toivottiin uudenlaista näkökulmaa. Toimintaan toivottiin vastavuoroisuutta. Haluttiin kuulla eri osapuolten kokemuk-

sia yhteistyöstä ja saada toiminnan suunnitteluun ideoita ja ajatuksia. Varhaiskasvatuksen näkökulmasta oli tärkeää saada vinkkejä, miten lasten laaja-alaista oppimista voi sisällyttää osaksi ikäpolvitoimintaa. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 14–15, 18–20.)

Opinnäytetyöni kohderyhmänä toimi Mäntyharjulla toimiva Mustikkatassuun päiväkotit. Sidosryhmänä toimivat kaksi päiväkodin ”kummipalvelutalo” Mäntypuiston palvelutalo sekä Palvelukeskus Ruskahovi. Palvelutalot toivoivat opinnäytetyön lisäävän yhteistyötä ja tuovan vanhusten elämään virikkeellisyttä ja vahvistavan heidän osallisuuttaan. Ideaoppaan päätavoitteena on toimia varhaiskasvatuksen työvälineenä ikäpolvitoiminnan kehittämisessä. Palvelutaloille ideaopas antaa yhteistyön kehittämistä varten tietoa ikäpolvitoiminnasta sekä työvälineitä, toiveita ja ideoita yhteistyön toteuttamiseen. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 16–17.)

Opinnäytetyöni aiheeksi rajautui varhaiskasvatukselle suunnattu ikäpolvitoiminnan ideaopas. Haastatteluista ja toimintapäivästä koottu materiaali toimi ideaoppaan runkona ja sisälsi materiaalia, joka tukee ikäpolvitoiminnan toteuttamista ja kehittämistä myös tulevaisuudessa.

9.1 Luvat ja vastuut

Opinnäytetyön suunnitelman esittämisen jälkeen tutkimusluvut haettiin varhaiskasvatuksen johtajalta (liite 1), palvelutalojen johtajilta (liite 2 ja 3) sekä tutkimukseen osallistuneiden lasten huoltajilta (liite 4). Tutkimuslupien tarkoituksena oli mahdollistaa haastatteluista ja teemapäivästä kerätyn materiaalin käyttäminen ideaoppaan sisällössä ja teoriaosuudessa. Työn edetessä ja opinnäytetyön aiheen rajautuessa nykyiseen muotoonsa en käyttänyt tutkimuslupaa lapsilta palautteen keräämiseen, koska varhaiskasvatuksen ja palvelutalojen antama palaute oli riittävä.

Sitouduin noudattamaan tutkimuseettisiä ohjeita ja säädöksiä liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäädöksiin. Kerättävän aineiston käsittelin ja säilytin luottamuksellisesti. Tutkimukseen osallistuvia henkilöitä en mainitse loppuraportissa omilla nimillä ja mahdolliset suorat lainaukset on

tehty tavalla, jossa tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastattelu- ja havainnointi aineisto on ainoastaan omaa käyttöäni varten ja hävitän ne opinnäytetyöni valmistuttua. (Ks. myös Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–74.)

10 TIEDONHANKINTA IDEAOPASTA VARTEN

Kehittämistyö tavoitteiden pohjalta päädyin toteuttamaan varhaiskasvatukseen, palvelutaloille ja vanhuksille laadulliset teemahaastattelut sekä lapsille teemallisen toimintapäivän. Tutkimuskysymykset muodostuivat varhaiskasvatukselta saadun taustatiedon ja kehittämistarpeiden pohjalta. Haastatteluiden kautta saatu tieto toimi ideaoppaan runkona ja antoi ikäpolvitoiminnan kehittämiseen tarvittavaa tietoa. Avoimet kysymykset mahdollistivat uusien näkökulmien mukaan ottamisen työhön ja auttoivat nostamaan esille työn kannalta keskeiset asiat. Kaikkien toiminnassa mukana olevien osallistuminen opinnäytetyöhön lisäsi työn eettisyyttä ja luotettavuutta sekä antoi mahdollisuuden lisätä lasten ja ikäihmisten osallisuutta heitä koskevan toiminnan suunnittelussa. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 18–23.)

Haastattelukysymysten kautta kartoitin eri osapuolinen näkemyksiä. Kysyin: Millaista yhteistyötä on ollut ja aikaisempia kokemuksia yhteistyöstä. Millaisia toiveita tai ideoita yhteistyölle on. Lisäksi varhaiskasvatukselle toteuttamani kysely kartoitti kasvattajien ideoita ja toiveita yhteistyölle laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta sekä toiveita ideaoppaan sisältöön ja ulkoasuun. Varhaiskasvatukselta ja palvelutaloilta kartoitin myös sitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia he näkivät yhteistyössä. Haastatteluiden lopussa ollut avoin kysymys antoi mahdollisuuden kertoa, jos vastaajille tuli mieleen aiheesta jotakin muuta työn kannalta oleellista.

10.1 Tutkimusmenetelmät

Laadullisen eli kvalitatiivinen tutkimuksen avulla pyritään kuvaamaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan tutkittavaa asiaa ja aihetta syvällisemmin. Tutkimusmuotona se antaa mahdollisuuden ymmärtää tutkittavaa ilmiötä uudella tavalla ja uudesta näkökulmasta erityisesti, silloin kun, tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä on saatavilla vähän tietoa. Laadullinen tutkimus toteutetaan tyypillisesti

haastatteluna, tutkittavien omassa toimintaympäristössä ja olemalla suorassa kontaktissa tutkittavien kanssa. (Kananen 2008, 24–25.)

Haastattelu antaa mahdollisuuden tutkittavan ilmiön joustavaan, monipuoliseen ja laajaan tutkimiseen ja se on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimpiä tiedonhankintamenetelmiä. Suullisesti toteutetussa haastattelussa tutkijalla on mahdollisuuden kerätä saatu aineistoa itselleen muistiin jatkokäsittelyä varten. Haastattelutilanne mahdollistaa vapaan keskustelun. Tutkijalla on mahdollisuus esittää kysymykset työn kannalta mieluisessa järjestyksessä sekä esittää tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä ja samalla pienentää väärinymmärrysten mahdollisuutta. Tutkimuksen onnistumisen ja eettisyyden kannalta haastattelu antaa mahdollisuuden valikoida tutkimukseen mukaan ne osapuolet, joilla on eniten tietoa tutkittavasta aiheesta ja jotka ovat asiassa osallisina. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71–74.)

Teemahaastattelu etenee keskustelun omaisesti edeltä mietittyjen teemojen mukaisesti joko yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Puolistrukturoidut kysymykset antavat haastateltaville mahdollisuuden vastata kysymyksiin omin sanoin ja haastateltavalle se antaa mahdollisuuden syventää näkemystä aiheesta ja saada siitä mahdollisesti uutta tietoa. (Eskola & Vastamäki, 2015, 27–30.)

10.2 Teemahaastattelut

Toteutin viidelle varhaiskasvatuksen opettajalle ja johtajalle ryhmäteemahaastattelun. Haastattelukysymykset toimitin vastaajille etukäteen, jotta he saivat rauhassa valmistautua aiheeseen työyhteisössään ja kysellä ajatuksia myös muilta työntekijöiltä. Tämän avulla toivoin saavani myös monipuolisempia, laajempia ja luotettavampia vastauksia. Käytin avoimia kysymyksiä, jolloin henkilöstöllä oli mahdollisuus tuoda työhöni uusia ideoita ja näkökulmia.

Kysymysten kautta kartoitin seuraavia asioita: Aikaisempaa yhteistyötä palvelutalojen kanssa ja yhteistyöstä saatuja kokemuksia. Toiveita ja ideoita yhteistyölle laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta. Yhteistyöhön ja sen toteuttamiseen liittyviä haasteita ja toiveita. Ideoita ideaoppaan sisällöstä ja ulkoasusta

sekä palvelutalojen kanssa säännöllisesti tehtävän yhteistyön mahdollisuuksista.

Myös palvelutaloille lähetin haastattelukysymykset sähköpostilla etukäteen tutustuttaviksi. Tämä antoi haastatteluun osallistuville aikaa paneutua kysyttäviin asioihin ja mahdollisuuden kysellä toiveita ja ideoita myös muulta henkilöltä. Kuudesta kysymyksestä muodostuva teemahaastattelu sisälsi avoimista kysymyksistä, jotka mahdollistivat aiheeseen uusien ideoiden ja näkökulmien tuomisen. Kysymysten kautta keräsin opinnäytetyön toteuttamisen kannalta keskeistä taustatietoa sekä keräsin aineistoa ideaopasta varten.

Kysymysten kautta kartoitin palvelutalojen ja päiväkodin välillä tehtyä yhteistyötä. Kokemuksia yhteistyöstä. Minkälaisia toiveita tai ideoita palvelutaloilla olisi päiväkodin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Minkälaisia haasteita palvelutalot näkevät yhteistyössä ja toteuttamisessa sekä sitä millaisia mahdollisuuksia säännöllisellä yhteistyöllä voisi olla. Molemmissa palvelutaloissa haastattelin siellä asuvaa kahta vanhusta ja lisäksi toisessa toteutin vanhuksille ryhmähaastattelun, johon osallistui kuusi päiväkeskustoimintaan säännöllisesti osallistuvaa vanhusta.

Kunkin haastattelun aloitin esittelemällä itseni, kertomalla opinnäytetyöstä ja siihen sisältyvästä aineiston keräämisestä. Keskustelimme aluksi vapaa muotoisesti, vanhukset saivat kertoa omista nuoruusmuistoista ja lasten kanssa tehdyistä puuhista ja asioista. Tämän jälkeen aloitin virallisen haastattelu osuuden. Kysyin vanhuksilta mitä he tiesivät päiväkodista ja sillä hoidossa olevista lapsista ja millaisia kokemuksia heillä oli päiväkodin tekemistä vierailuista. Lopuksi vanhukset saivat esittää toiveita ja, ideoita siitä mitä he halusivat lapsilta oppia ja tehdä heidän kanssaan.

10.3 Teemapäivä

Lasten osallistuessa tutkimuksen tekoon tulee tutkimustavan olla rento, vapaaehtoisuuteen perustuva ja lapsiystävällinen. Tutkijan tulee huolehtia työn etiikasta informoimalla huoltajia tutkittavasta aiheesta ja pyytämällä heiltä tarvittaessa suostumus tutkimukseen osallistumiseen. Aineiston hankinta tulisi

toteuttaa lasten ikä- ja kehitystason mukaisesti lapsille ominaisella tavalla. Tietoa saadaan parhaiten valitsemalla tutkimukseen lapsia, jotka pystyvät ilmaistamaan itseään mahdollisimman monipuolisesti. (Aarnos 2015, 165.)

Lapsia haastatellessa ja toteutuskokonaisuutta mietittäessä tulisi haastateltavan olla tietoinen lasten kokemusmaailmasta ja pyrkiä luomaan vastavuoroinen ja kuunteleva ilmapiiri. Haastattelu on hyvä aloittaa keskustelemalla lapsille tutuista ja turvallisista asioista ja vasta tämän jälkeen siirtyä varsinaiseen haastatteluun. Haastattelun on hyvä edetä lasten ehdoilla ja heille tulee antaa aikaa pohtia omia kokemuksiaan, joiden avulla tutkija voi tarvittaessa tarkentaa asioiden pohdintaa tutkimuksen suuntaisesti. (Aarnos 2015, 165.)

Päiväkodilla kesäkuussa 2018 järjestämäni isovanhemmat teemapäivään osallistui viisitoista 4–5-vuotiaasta lasta. Teemapäivä alkoi lasten kanssa rennolla vapaamuotoisella keskustelulla. Lapset saivat kertoa omia toiveita ja ideoita siitä, mitä he haluaisivat tehdä yhdessä vanhusten kanssa. Haastatteluiden kautta tulleet ideat tallensin ideaoppaaseen, josta niitä voi sovelletuin osin käyttää ideoina toiminnan suunnittelussa.

Valitsin teemapäivän aiheeksi isovanhemmat, koska lasten edellisestä palvelutalo vierailuista oli kulunut jo aikaa. Aluksi lapset saivat kertoa omista isovanhemmista ja puuhista isovanhempiensa kanssa. Tämän jälkeen keskustelu eteni palvelutalovierailuihin. Esitin aiheesta muutamia kysymyksiä, joihin lapset saivat vastata vapaamuotoisesti. Kysymysten kautta pyrin kartoittamaan lasten ajatuksia ja kokemuksia palvelutaloissa asuvista vanhuksista. Keräsin tietoa, mitä lapset olivat vierailuilla tehneet ja mitä he haluaisivat oppia tai tehdä vanhusten kanssa.

Vapaamuotoisen haastatteluosuuden jälkeen lapset jaettiin kahteen pienryhmään. Ryhmissä he saivat leikata lehdistä kuvia, liimata kuvat paperille ja kertoa omin sanoin, mitä haluaisivat tehdä yhdessä palvelutalojen vanhusten kanssa. Kirjasimme yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa kuvakollaaseihin lasten ajatukset ja toiveet siinä muodossa, kuin lapset ne sanoivat. Valmiit kuvakollaasit laitettiin lopuksi esille päiväkodin seinälle.

11 TUTKIMUSTULOSTEN PURKU

Tutkimustulosten analysointi vaihe on syklinen prosessi, joka toimii koko opinnäytetyön ajan tutkimusta ja tiedonkeruuta ohjaavana tekijänä (Kananen 2008, 24.) Litterointi eli haastattelu aineiston puhtaaksikirjoittaminen on tyypillinen tapa saada laadullisesti toteutettu haastatteluaineisto analysoitavaan muotoon (Hirsjärvi, ym. 2014, 222). Ensimmäisessä vaiheessa päätetään, mitkä asiat haastatteluaineistosta ovat tutkimuksen kannalta tärkeitä ja kiinnostavia. Toisessa vaiheessa käydään haastatteluaineisto läpi ja poimitaan aineistosta vain ne asiat, jotka antavat tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Kolmannessa vaiheessa haastatteluista kerätty aineisto teemoitetaan ja tyypitellään tutkimustyön tiedonhankinnan kannalta oleellisiin asiakokonaisuuksiin. Tämän haastatteluiden analysointivaiheen aikana saadaan kokonaiskuva aineiston yhteneväisyyksistä ja eroavaisuuksista. Viides ja viimeinen analysointi vaihe pitää sisällään haastattelutuloksista saadun yhteenvedon raportoinnin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–93.)

Haastattelujen ja lasten toimintapäivän jälkeen aloitin tulosten analysoinnin litteroimalla saadut materiaalit. Tämän jälkeen poimin tekstistä opinnäytetyön kannalta oleelliset asiat ja nostin ne esille väri koodauksen avulla. Tämän jälkeen etsin aineistosta yhtenevyyksiä ja eroavuuksia ja lajittelin sen mukaan aineiston teemallisiksi asiakokonaisuuksiksi. Tutkimusaineistosta kootut asiakokonaisuudet tarkensivat kehittämistyön rakennetta ja niiden pohjalta rakentui myös ideaoppaan ja opinnäytetyön lopullinen runko. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 124–126.)

11.1 Otteita Varhaiskasvatuksen haastattelun tuloksista

Päiväkodin kuusi lapsiryhmää olivat vierailleet vuorollaan ns. kummipalvelutaloiksi nimetyissä neljässä palvelutalossa muutaman vuoden ajan. Vierailut olivat toteutuneet noin kaksi kertaa vuodessa ja ne olivat ajoittuneet pitkälti pääsiäisen ja joulun aikaan. Vierailujen ohjelma oli ollut pääasiallisesti lasten esiintymisiä palvelutalon vanhuksille.

Yksi ryhmistä oli osallistunut kevään 2018 aikana opiskelijoiden suunnittelemaan toimintaan, jossa vanhukset ja lapset olivat toimineet yhdessä. Vastaavanlaisia kokemuksia oli toisellakin lapsiryhmällä, kun lapset ja vanhukset olivat olleet yhdessä toteuttamassa palvelutaloon tullutta taideteosta ja esittäneet leikkilauluja, jossa lapset olivat toimineet yhdessä vanhusten kanssa. Päiväkodin ja yhden palvelutalon läheinen sijainti oli mahdollistanut myös lasten satunnaiset vierailut palvelutalon pihalla esimerkiksi mäenlaskussa ja vanhukset olivat päässeet seuraaman ikkunoiden takaa lasten puuhastelua.

Kokemukset vanhusten kanssa yhdessä tekemisestä olivat positiivia ja ne koettiin mielekkäinä. Vastaavanlaisen yhdessä mietityn- ja toteutetun toiminnan toivottiin tuovan myös jatkossa yhteistyölle toivottua muutosta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön toiveena oli, että lasten esiintymisvierailujen rinnalle toivottiin yhteistoimintaa, jonka suunnitteluun ja toteutukseen palvelutalot lähtisivät mukaan ja jossa lapset ja vanhukset voisivat toimia tavalla tai toisella yhdessä. Päiväkodin ja yhden palvelutalon läheinen sijainti mahdollisti myös lasten satunnaiset vierailut palvelutalon pihalla esimerkiksi mäenlaskussa, jolloin vanhukset pääsivät ikkunoista seuraamaan lasten puuhastelua.

Vierailuista jääneisiin kokemuksiin vaikuttivat esimerkiksi lapsiryhmän ikä, vanhusten terveydentila ja toimintakyky, palvelutalon henkilöstön mukanaolo toiminnassa ja se millaista toiminta oli ollut. Yleinen kokemus henkilöstöllä oli, että lapsiryhmiä toivottiin palvelutaloihin vierailuille ja henkilökunta otti heidät mielellään vastaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kertoi, että jotkut lapset ehkä hieman vierastivat vanhuksia ja saattoivat kokea heidän luonaan vierailut hieman pelottavina ja jännittävinä. Joukossa oli ollut myös kokemuksia, joissa mahdollisesti sairaudesta johtuen vanhuksen käytös oli lasten puolelta koettu pelottavana.

Päiväkodin henkilöstö pohti, että toistuvat vierailut, tutuksi tuleminen vanhusten kanssa, toimintaan halukkaiden vanhusten mukanaolo ja palvelutalojen henkilöstön mukanaolo toiminnassa voisivat auttaa tässä. Toiminnan suunnittelussa apuna voisi olla hyödyllistä kuulla millainen toimintaan osallistuvien vanhusten toimintakyky on. He pohtivat myös, että olisi mielekästä, jos toiminta olisi enemmän vuorovaikutteista ja lapset ja vanhukset pääsisivät toimimaan yhdessä. Heistä olisi kiva saada kuulla myös, miten vanhukset kokevat

lasten vierailut ja millaisia vaikutuksia käynneistä heille oli. Usein vanhusten oma kommunikointi oli vähäistä ja heidän mielipiteensä kuuleminen lasten vierailuista oli jäänyt vähäiseksi.

Henkilöstö pohti lisäksi, voisiko vastuunjako palvelutalojen kesken lisätä yhteistyötä. Toivottiin, että palvelutalojen henkilöstö lähtisi mukaan toimintaan ja toimintaa toteutettaisiin yhdessä ja vanhuksia ohjattaisiin tekemisen äärelle. Positiivisena esimerkkinä mainittiin palvelutalo vierailu, jossa opiskelijat olivat järjestäneet lapsille ja vanhuksille yhteistä toimintaa. Kiitosta vierailusta antoivat lapset sekä päiväkodin, että palvelutalon henkilökunta. Vierailussa positiivista oli ollut riittävän henkilöstön mukanaolo toiminnassa, askartelun toteutus pienryhmissä yhdessä vanhusten kanssa sekä muille mukana olleille lapsille järjestetty mahdollisuus ulkoiluun ja leikkiin.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön mielestä laaja-alaisen osaamisen pedagogiikkaa voidaan toteuttaa yhteistyössä vanhusten kanssa. Ikäpolvitoiminnan järjestäminen antaisi mahdollisuuden siirtää lapsille kulttuuriperintöä ja opettaa lapsia toimimaan vanhusten kanssa. Säännölliset vierailut nähtiin mahdollisuutena vahvistaa lasten vuorovaikutustaitoja ja lapset voisivat oppia, että harmaa tukka ja vanhukset ovat luonnollinen osa elämää. He pohtivat myös, miten varhaiskasvatuksen vuosisuunnitelmaan mietittyä toimintaa voisi toteuttaa yhdessä vanhusten kanssa projektiluonteisesti tai niin että osa toiminnasta toteutuisi yhdessä vanhusten kanssa. Henkilöstö pohti myös, miten vierailut voisivat olla luonteva osa lasten ja vanhusten arkea ilman erillisjärjestelyitä. Mieleisiä molemmille voisivat olla yhteiset jumppa-, laulu- tai askarteluhetket tai vain yhdessä rupattelu erilaista asioista.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön mielestä haasteena yhteistyölle ja sen toteutamiselle olivat esimerkiksi aikataulujen ja erilaisten päivärytmien yhteensovittaminen. Haasteena koettiin myös kokemuksen puute säännöllisesti toteutusta toiminnasta vanhusten kanssa eikä ikäpolvitoiminnan hyödyntämisestä pedagogiikassa ollut kokemusta.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö koki Ikäpolvitoiminnan ideaoppaan tarpeellisenä työvälineenä päiväkodin ja palvelutalojen välisen yhteistoiminnan toteut-

tamisessa ja kehittämisessä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö toivoi oppaan sisältävän vinkkejä, siihen millaista toimintaa vanhusten kanssa voisi tehdä. Oppaan toivottiin olevan sähköisessä sekä paperisessa muodossa. Paperisena sitä olisi helppo käyttää käsikirjana ja työvälineenä ryhmissä. Sähköinen versio puolestaan mahdollistaisi ideaoppaan päivityksen ja muokkaamisen.

11.2 Otteita teemapäivän tuloksista lapsilta

Tässä esimerkkejä lapsilta tulleista vastauksista ja siitä mitä he tietävät palvelutaloissa asuvista vanhuksista:

”Ne on tosi vanhoja”.

”En tiedä niistä oikein mitään”.

Keskustelimme lasten kanssa myös ikääntymisestä yleensä sekä yleisesti palvelutaloissa asuvista vanhuksista ja vastasin lasten esittämiin kysymyksiin.

Esimerkkejä lasten kokemuksista palvelutaloihin tehdyistä vierailuista:

”Vähän jännitti vierailu vanhusten luokse, kun ei tiennyt millaista siellä on.”

”Oli kiva mennä palvelutaloon.”

”Siellä oli paljon niitä vanhuksia. Olisi ihan kiva mennä uudelleen.”

Esimerkkivastauksia siitä, mitä lapset olivat tehneet palvelutalo vierailuilla yhdessä vanhusten kanssa:

”Kukkien askartelua, oli kivaa.”

”Kädenkuvien painamista kankaalle yhdessä vanhusten kanssa.”

”Virvottiin siellä, oli pääsiäinen ja saatiin pääsiäismunia.”

”Pipareiden teko, koristelu ja syöminen.”

Ennen toiminnallista osuutta kysyin vielä lapsilta, mitä he halaisivat tehdä yhdessä vanhusten kanssa. Tässä esimerkkejä lapsialta tulleista vastauksista:

”Haluan tehdä pipareita.”

”Haluan tehdä ruokaa.”

”Mä haluaisin musiikkia, laulaa, kaikenlaisia lauluja”.

Teemapäivän päättyi toiminnalliseen osuuteen, jossa lapset saivat leikata lehdistä kuvia ja kertoa niiden avulla mitä he haluaisivat vanhusten kanssa tehdä. Lapset liimasivat kuvat paperiarkeille ja aikuinen kirjoitti kuvan alle asian, jota lapsi halusi kuvalla kertoa. Mielestäni kuvakollaasien tekeminen oli lapsille haastattelua luontevampi tapa tuoda esille toiveita ja ideoita. Toiminnallinen tekeminen oli lapsille mielekästä ja se auttoi heitä keskittymään aiheeseen ja uusia ideoita tuli runsaasti.

Esimerkkejä kuvakollaaseista tulleista ideoista:

”Mennä yhdessä eväsretkelle.”

”Leikkiä kotileikkiä.”

”Mennä vanhusten kanssa yhdessä esitykseen.”

”Tehdä askarteluhommia.”

11.3 Otteita palvelutalojen haastatteluiden tuloksista

Palvelutaloissa kerrottiin päiväkodin lapsiryhmien käyneen esimerkiksi esiintymässä lauluja ja runoja ja leipomassa pipareita. Käynnit olivat olleet lasten esiintymisiä ja ne olivat ajoittuneet joulun, pääsiäiseen ja kevääseen. Joukossa oli joitakin spontaaneja vierailuja, joissa pienryhmä lapsia oli käynyt aikuisen kanssa katsomassa palvelutalon pihalla kanoja ja laskemassa palvelutalon takapihalla mäkeä. Spontaanit ja myös pikaiset vierailut koettiin mukavana vaihteluna arkeen ja palvelutaloista toivottiinkin myös jatkossa spontaaneja vierailuja ja rohkeaa lähestymistä. Toisessa palvelutalossa opiskelijoiden järjestämä teemapäivä, jossa lapset ja vanhukset askartelivat yhdessä ja

jossa lapsille oli järjestetty toimintaa pienryhmissä, koettiin myös hyvänä ja toimivana tapana tehdä yhteistyötä. Tästä samasta kokemuksesta yhdessä tekemisen äärellä tuli positiivinen maininta myös varhaiskasvatukselle tehdystä haastattelusta kts. yllä.

Palvelutaloista kerrottiin, että lasten touhujen seuraaminen ja heidän kanssa yhdessä tekeminen ja tekemisen äärellä oleminen tuottavat vanhuksille iloa ja herättävät heissä muistoja. Henkilökunta kertoi myös, että vanhuksilta kysyttäessä he toivoivat, että lapsiryhmät kävisivät heidän luonaan vierailuilla. Lasten esiintymiset koettiin myös hyvinä ja niitä toivottiin myös jatkossa, joskin niissä vanhukset olivat mukana melko passiivisesti. Vastauksista nousi esille myös ajatus, että passiivisuutta voitaisiin tietoisesti vähentää ja välttää ottamalla vanhukset mukaan lasten lauluihin, leikkeihin ja ylipäättään antaa heille mahdollisuuksia osallistua toimintaan.

Pienryhmissä vierailut ja riittävän henkilöstön mukanaolo koettiin tärkeänä ja hyvänä asiana yhdessä tekemisen toteuttaminen ja onnistumisen kannalta. Tekemisen toivottiin olevan riittävän helppoa eikä liian monimutkaista, jolloin myös vanhusten osallistuminen onnistuisi. Toiveeksi nousi, että osa toiminnasta voisi olla kyläily meiningillä toteutettuja vierailuja. Esiin nousi myös toive ja tarve saada päiväkodin ryhmien yhteystiedot, yhteydenpidon ja toisiinsa tutustumisen helpottamiseksi ja sen toivottiin madaltavan palvelutalojen kynnystä ottaa yhteyttä päiväkotiin.

Palvelutaloissa pohdittiin, että vierailut vanhusten kanssa päiväkodille vaativat suunnittelua ja onnistuisivat parhaiten iltapäivän aikana. Palvelutalojen kynnys lähteä vierailulle päiväkodin pihalle – vaikka lasten leikkejä katsomaan – voisi madaltua, kun talojen toimintakulttuurit tulisivat tutummiksi ja työyhteisöt oppisivat tuntemaan toisensa paremmin. Tärkeänä nähtiin myös, että samat lapsiryhmät vierailisivat säännöllisesti, jolloin vanhukset oppisivat tuntemaan lapsia. Säännöllisesti toteutettu toiminta olisi samalla jatkumo, johon olisi helpompaa suunnitella uutta toimintaa. Jatkumon antaisi myös mahdollisuuden arvioida toiminnan tuomia vaikutuksia vanhusten elämässä ja antaisi ajatuksia siitä, miten sitä voitaisiin jatkossa kehittää. Esille nousi myös ajatus mahdollisuudesta toteuttaa toimintaa siten, että osa tapaamisista olisi palvelutaloissa ja osa päiväkodilla.

Palvelutaloissa pohdittiin myös eri-ikäisten lasten vierailuja ja miten erilaista toimintaa voisi järjestää. Isompien lasten kanssa nähtiin enemmän mahdollisuuksia toteuttaa vanhusten ja lasten välistä yhteistä tekemistä. Puolestaan pienempien lasten touhujen seuraaminen oli jo pelkästään vanhuksille mieleistä ja piristävää ajanvietettä. Haastatteluista nousi esille myös ajatus siitä, että voisiko jokin tapaamisista olla iltapäivän toiminnallinen teemapäivä kuten pikkujoulut tai piparien leivontaa yhdessä. Tähän huoltajatkin voisivat halutessaan osallistua ja samalla nähdä mistä lapset kotona puhuvat.

Toiminnan säännöllisenä pysymisen kannalta koettiin tärkeänä sopia vierailujen aikatauluista yhdessä, esimerkiksi puolivuositain toimintakauden alkaessa. Tämä mahdollistaisi suunnitelmallisen toiminnan toteuttamisen ja tarvittavien resurssien järjestäminen onnistuisi myös palvelutalojen puolelta. Tärkeänä pidettiin myös aikataulujen miettimistä yhdessä ja niin, että ne sopisivat molemmille osapuolille. Yhteistyö, riittävät resurssit ja mahdollisesti vapaaehtoisten työntekijöiden mukaan ottaminen koettiin tärkeänä, erityisesti silloin kun toteutetaan suunnitelmallista toimintaa yhdessä. Palvelutaloilla aikaiset aamu vierailut koettiin usein haasteellisena toteuttaa vanhusten erilaisen päivärytmin ja palvelutalojen aamutoimien vuoksi. Aamupäivät kymmenen maissa ja iltapäivän ajat toimivat vierailuaikoina palvelutaloille parhaiten.

Palvelutaloissa lasten ja vanhusten yhteiset tapaamiset ja yhdessä toimiminen nähtiin mahdollisuutena opetella yhdessä erilaisia taitoja, kuten tunnetaitoja ja eri-ikäisten ihmisten kohtaamista. Haastatteluista nousi esille myös tärkeä ajatus: ”kun lapset oppii pienestä pitäen olemaan vanhojen ihmisten kanssa ja näkee apuvälineitä, niin se ei sit tunnukaan niin ihmeelliseltä, eikä pelottavalta ja uskaltaa lähestyä.” Tärkeäksi nähtiin myös antaa lapsille mahdollisuus ajatella, ihmetellä ja oivaltaa asioita ääneen lapsille ominaisella tavalla. Palvelutaloilta tuli paljon erilaisia ideoita ja ajatuksia siitä millaista toimintaa voisi järjestää ja ajatuksia siitä mitä yhdessä tekeminen lasten ja vanhusten välillä voisi olla:

”Toiminta voisi esimerkiksi olla sitä, että vesiväripensselit, papereita ym. tarvittavat välineet otettaisiin päiväkodilta mukaan ja sitten yhdessä maalattaisiin vanhusten kanssa ja kuvat jäisivät vanhuksille muistoksi.”

”Iltapäivällä voisi palvelutalon pihalla olla lapsille ja vanhuksille yhteistä tekemistä”.

”Voisihan sitä järjestää vaikka jotakin retkiä esimerkiksi mennä jonnekin rannalle yhdessä pienryhmän kanssa.”

”Semmoisia ihan pikku pyrähdyksiäkin, joita sit loppujen lopuksi melko vähän on ollut.”

”Sillainhan se tietysti on et etukäteen on ehkä vaikea, kun ei tiedä mitä vanhukset pystyvät tekemään, mut sitten kun rupee olemaan niitä lasten käyntejä ja erilaisia vaihtoehtoja, niin sitten niitä sieltä pulppuaa et semmoista ja semmoistakin vois tehdä.”

”Kokeilemalla ja tekemällä tulee ne ideat.”

Ikäpolvitoiminnan tulevaisuutta ajatellen esiin nousivat myös ajatus siitä, miten vanhuksille suunnattua teknologiaa voitaisiin esimerkiksi hyödyntää vanhusten ja lasten välisessä yhteistyössä sekä miten talojen välistä yhteistyötä voisi kehittää esimerkiksi järjestämällä talojen ulkopuolisten esiintyjien konsertteja ja muita esityksiä, joissa vanhukset ja lapset olisivat yhdessä.

11.4 Otteita vanhusten haastatteluiden tuloksista

Vanhukset kertoivat lasten käyneen palvelutaloissa aika harvoin – noin pari kertaa vuodessa. Vanhukset muistelivat lasten käyneen joskus esiintymässä ja leikkimässä. Palvelutalossa asuessaan he eivät olleet koskaan vierailleet päiväkodissa ja muutenkin päiväkotimaailma oli osalle heistä vieras.

Tässä esimerkkejä vanhusten kommenteista ja kokemuksista:

”Lasten vierailut ovat herättäneet hyvä tunteita ja ainakin lasten reipas laulu on tehnyt tehtävänsä.”

”Lapset olivat käyneet nimeämässä palvelutalon kanat prinsessa ruusunen, mansikka...”

"Lasten vierailut on olleet virkistäviä."

Vanhukset muistelivat mielellään omaa nuoruutta ja aikaa, jolloin omat ja sukulaisten lapset olivat pieniä ja lastenlapsia sekä leikkejä, lauluja ja touhuja heidän kanssaan. Muistoista nousivat esille myös eri vuodenaikojen tapahtumat. Moni oli hoitanut omat lapset kotona kouluikänsä saakka tai isovanhemmat olivat olleet heitä hoitamassa. Heidän nuoruudessaan lapset olivat usein olleet työn äärellä yhdessä vanhempiensa kanssa. Muistojen kautta palasimme tähän päivään, miettimään mitä he haluaisivat tehdä yhdessä päiväkotilasten kanssa, mitä he toivoivat lasten vierailuilta ja millaisia ajatuksia heille tuli mieleen lasten vierailuista. Esimerkkejä vanhuksilta tulleista vastauksista:

"Maalaamista, must se on ihan ykkösjuttu."

"On ihanaa, kun näkee tuolta ikkunan takaa tuota päiväkodin väkeä, kun menevän nättiä jonossa. Et sitä niiku toivoo, et näkis niitä ahkerammin. Mä monta kertaa vilkutan niille ja sieltä tulee vilkutukset takaisin."

"Tietysti jos ne tänne tulis laulamaan, se piristäis ihan hirveesti."

"Lauluvihkoista molemmat vois harjoitella lauluja valmiiksi ja sitten mentäis niitä yhdessä laulamaan."

"Se on ihanaa, kun ne on niin välittömiä. Jos tohon kuvittelee jonkun muksun ja me ollaan sit yhdessä, niin sehän on heti kohta ihan semmoinen välitön ja hyvä suhde. Avoin ja semmonen et siitä hyötyy molemmat."

"Ja sit näkis että mikä niitä lapsia kiinnostaa ja mistä asioista sitä ikäihmisten kanssa tulis sitä yhteistä ajatusta."

"Toimintaa enemmän...syntyy tuttuus. Ja tällaiset jumppahetket, jos niihin yhdistää jotakin yhteistä toimintaa."

"Mut semmosetkin lapset olis tärkeä saada mukaan, jotka ei tykkää niin paljon esiintyä. Ne oppis siinä niin paljon ja ikäihmiset on turvallinen ihmisjoukko, ei niit tarvii pelätä. Ystävällisen näköisiä, hymyilee herkästi ja jutteleekin jos antaa aihetta."

”Ei isoja ryhmiä, ettei mene hulinaksi.”

”Voisin mielellään näyttää lapsille kotini, katsella valokuvia yhdessä ja vastata lasten kysymyksiin.”

”Muistipelit ja palapelit voisi olla kivoja.”

12 IDEAOPAS

12.1 Ideaoppaan suunnittelu ja toteutus

Edellä esittelemäni neljä haastattelua ja lasten toiminnallinen teemapäivä toivat kukin osaltaan opinnäytetyöhön ja ideaoppaaseen tärkeää tietoa. Sain niiden kautta valtavan määrän ideoita ja ajatuksia. Osallisuus toteutui kaikkien osapuolten näkökulmasta. Jokainen osapuoli sai tuoda esille omia toiveita, ajatuksia ja ideoita. Haastattelut toimivat myös tärkeänä osana ideaoppaan suunnittelussa ja rungon rakentamisessa. Haastatteluista saatu tieto auttoi koamaan ikäpolvitoiminnan toteuttamisen kannalta tällä hetkellä keskeisen tiedon yksiin kansiin. Varhaiskasvatuksen toiminnan ja toiminnan kehittämisen näkökulmasta sain samalla mahdollisuuden kehittää ikäpolvitoiminnan dokumentointia ja arviointia yhdistämällä ideaoppaaseen ikäpolvitoiminnan sähköisen vuosikellon ja pedagogisen toiminnan suunnittelukortin.

Ideaoppaassa käyttämässäni ikäpolvitoiminnan runkona olen käyttänyt varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ohjaavaa vuosi kelloa. Vuosi kellon ympärille rakennettu toiminta tukee ideaoppaan rakentamista ja sen avulla sain mahdollisuuden koota juhlapäiviin ja vuodenkiertoon liittyvien teemojen ja haastatteluista tulleiden ideoiden hyödyntämisen toiminnan suunnittelussa (ks. myös Opetushallitus, 2018.)

12.2 Ideaoppaan sisältö

Ideaopas sisältää sähköisen vuosikelloon. Vuosikellon runkoon olen laatinut esimerkkejä kullekin kuukaudelle ja vuodenajalle. Näitä teemoja voidaan haastatteluista keräämieni ideoiden ja toiveiden pohjalta käyttää pohjana ikä-

polvitoiminnan suunnittelussa. Ideaoppaasta löytyy myös pedagogista toimintaa ja toiminnan suunnittelua varten vinkkejä siitä, miten laaja-alaiset osaamisalueet voidaan sisällyttää osaksi ikäpolvitoimintaa.

Opas sisältää tutkimustietoa ikäpolvitoiminnasta ja sen vaikutuksista lapsiin ja vanhuksiin. Haastatteluiden kautta keräämästäni materiaalista olen koonnut asioita, jotka antavat työvälineitä toimivan yhteistyön suunnitteluluun ja toteutukseen. Ideaoppaasta löytyy myös vinkkejä laaja-alaisen osaamisen vahvistamiseen osana ikäpolvitoimintaa, päiväkodin ja palvelutalojen yhteystiedot sekä hyödyllisiä linkkejä ikäpolvitoiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

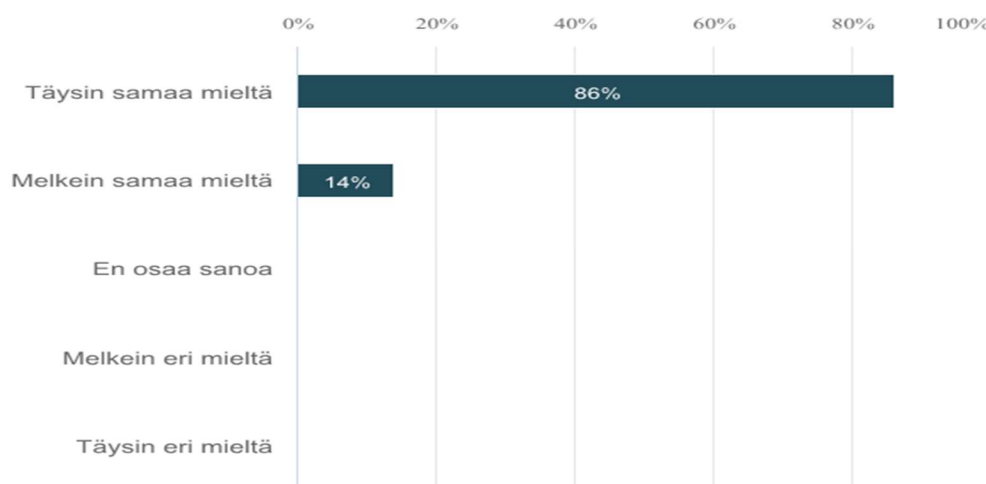
Ikäpolvitoiminnassa toteutettavaa toimintaa varten opas sisältää pedagogisen toiminnan suunnittelukortin. Kortti pitää sisällään: toiminnan aiheen, toteutuspäivämäärän, ohjaajan tai ohjaajat sekä toimintaan osallistuneen lapsiryhmän nimen, toiminnan tavoitteet, toiminnan, toiminnan toteuttamisessa tarvittavat välineet/ materiaalit, toiminnan arvioinnin sekä kohdan, jonne voidaan lisätä suunnittelun pohjana käytettäviä ideoita, linkkejä ja muuta tärkeää materiaalia. Pedagogisen toiminnan suunnittelukortti toimii ikäpolvitoiminnan suunnittelun, dokumentoinnin, kehittämisen ja arvioinnin välineenä. Korttipohjaan voidaan tallentaa suunnittelua tukevaa materiaalia, linkkejä ja ideoita. Valmis kortti voidaan tallentaa vuosikelloon kunkin kuukauden kohdalle. Dokumentoitu toiminta toimii pohjana uuden kehittämisessä ja tallennettua materiaalia voidaan esimerkiksi hyödyntää toimintakertomuksen laadinnassa.

Sähköisen vuosikellon rungon olen rakentanut varhaiskasvatuksen toimintakauden ympärille elokuusta–heinäkuuhun. Sinne voidaan lisätä uusia tapahtumia ja sitä voidaan jatkaa uuden toimintakauden alettua. Vuosikelloon tallennettu ideaoppaan materiaali tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua, kehittämistä ja dokumentointia. Jokaisen kuukauden kohdalle olen kerännyt esimerkkejä ikäpolvitoimintaan sopivista ja vuodenkiertoon sijoittuvista juhlapyhistä ja tapahtumista.

12.3 Varhaiskasvatuksen palaute ideaoppaasta

Tässä luvussa kokoaan yhteen tammikuussa 2019 varhaiskasvatuksen henkilöstölle Webropol-ohjelmalla kerätyn palautekyselyn tuloksia. Palautekyselyn tarkoituksena oli kerätä koekäyttöajasta saatuja kokemuksia siitä, miten ideaopas toimii varhaiskasvatuksen työvälineenä. Palautekysely lähetettiin yhdeksälle varhaiskasvatuksen opettajalle, joista seitsemän vastasi kyselyyn. Kysely sisälsi kahdeksan kysymystä, joissa vastausvaihtoehtoja oli viisi (täysin samaa mieltä, melkein samaa mieltä, en osaa sanoa, melkein eri mieltä ja täysin eri mieltä). Yhdeksänteen kohtaan vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa ideaoppaaseen haluttuja muutoksia. Kysymysten kautta keräsin palautta, oppaan koekäyttö ajalta, oppaan sisällöstä, käytettävyydestä sekä mahdollisista muutoksista tai kehittämisideoista. Seuraavassa kysymykset kyselyssä esitetyssä järjestyksessä ja niiden tulokset graafisessa muodossa esitettyinä taulukoina.

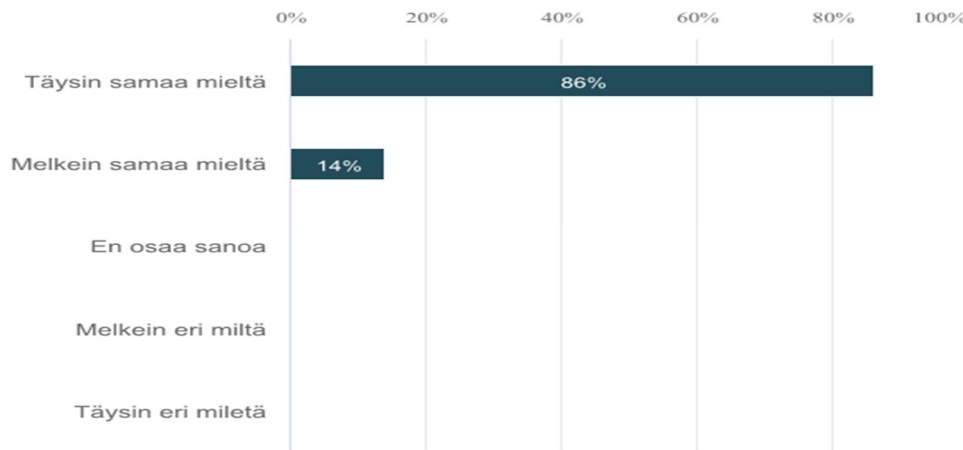
Taulukko 1. Ideaopas antaa ikäpolvitoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvittavaa taustatietoa.

Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitin antaako ideaopas tarvittavaa taustatietoa ikäpolvitoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Vastaajista kuusi henkilöä oli täysin samaa mieltä ja yksi vastaajista melkein samaa mieltä.

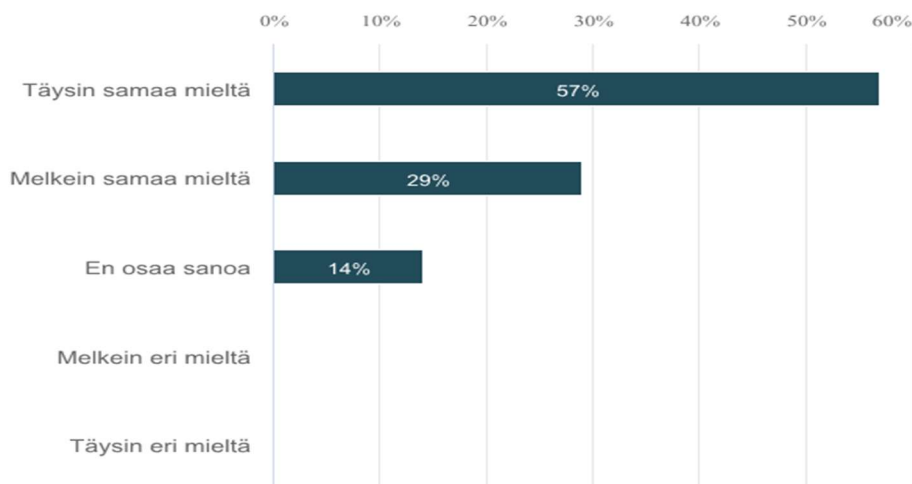
Taulukko 2. Ideaopas antaa hyödyllistä tietoa siitä miten laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksia voidaan hyödyntää osana ikäpolvitoimintaa.

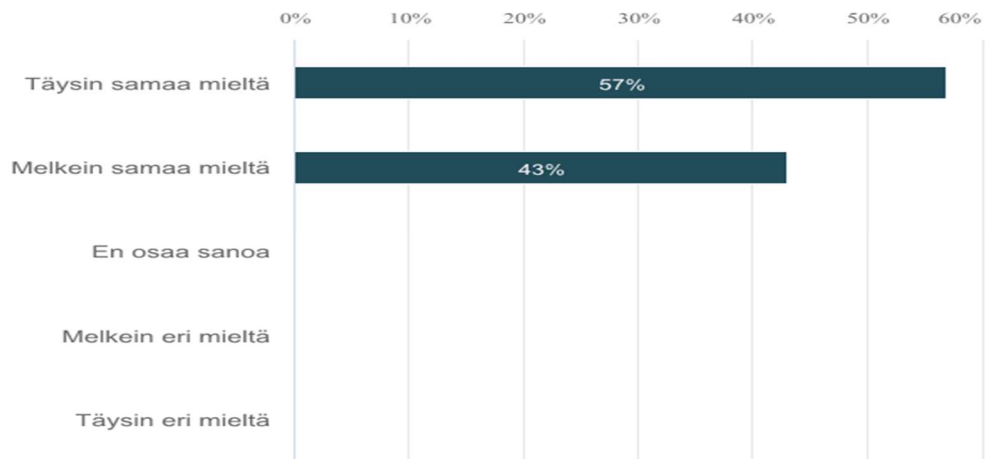
Toisessa kysymyksessä kartoitin, voidaanko ideaoppaaseen kerättyjä laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuksia hyödyntää osana ikäpolvitoimintaa. Vastaajista kuusi henkilöä oli täysin samaa mieltä ja yksi vastaajista melkein samaa mieltä.

Taulukko 3. Sähköinen vuosikello ja pedagogisen toiminnan suunnittelukortti tukevat ikäpolvitoiminnan suunnittelua, toteuttamista ja dokumentointia.

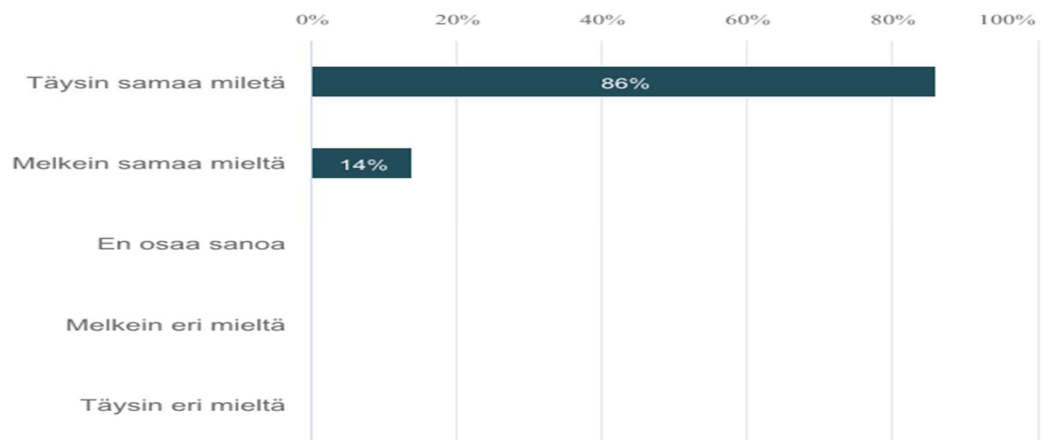
Kolmannessa kysymyksessä kartoitin, tukeeko ideaoppaassa oleva sähköinen vuosikello ja pedagogisen toiminnan suunnittelukortti ikäpolvitoiminnan suunnittelua, toteuttamista ja dokumentointia. Vastaajista neljä oli täysin samaa mieltä, kaksi melkein samaa mieltä ja vastaajista yksi ei osannut sanoa mieltänsä asiasta.

Taulukko 4. Haastattelujen kautta kerätty materiaali tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja toteuttamista.

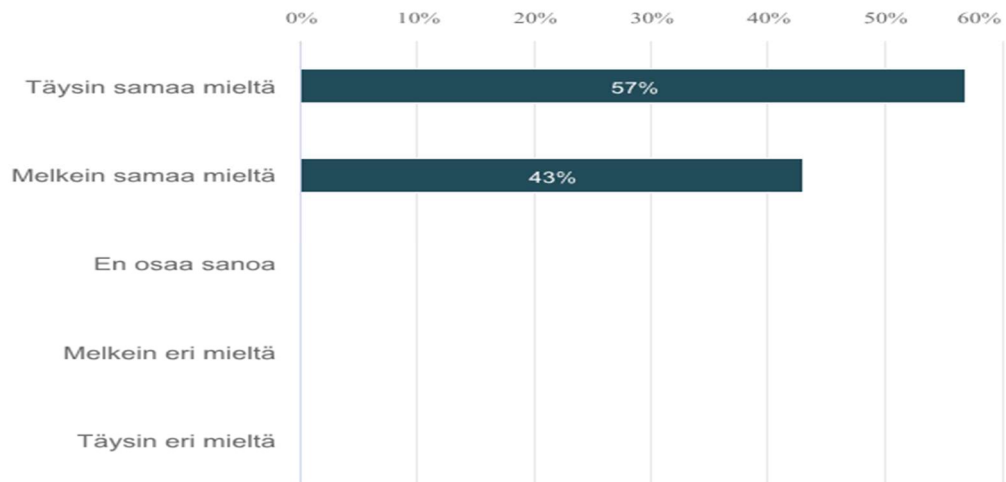
Neljännessä kysymyksessä kartoitin, tukeeko haastatteluista koottu materiaali ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Vastaajista neljä oli täysin samaa mieltä ja kolme melkein samaa mieltä.

Taulukko 5. Päiväkodin ja palvelutalojen vastuuhenkilöt ja yhteystiedot selkeyttävät yhteistyökuvioita ja helpottavat yhteydenpitoa.

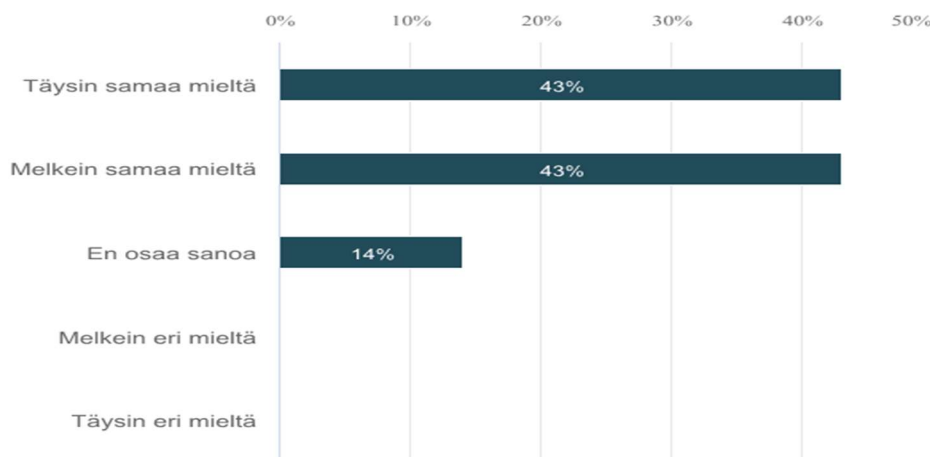
Viidennessä kysymyksessä kartoitin yhteystietojen vaikutusta yhteydenpidon helpottamiseen. Vastaajista kuusi henkilöä oli täysin samaa mieltä ja yksi vastaajaa melkein samaa mieltä.

Taulukko 6. Ideaoppaassa oleva lisämateriaali tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja antaa hyödyllistä tietoa ikäpolvitoiminnasta.

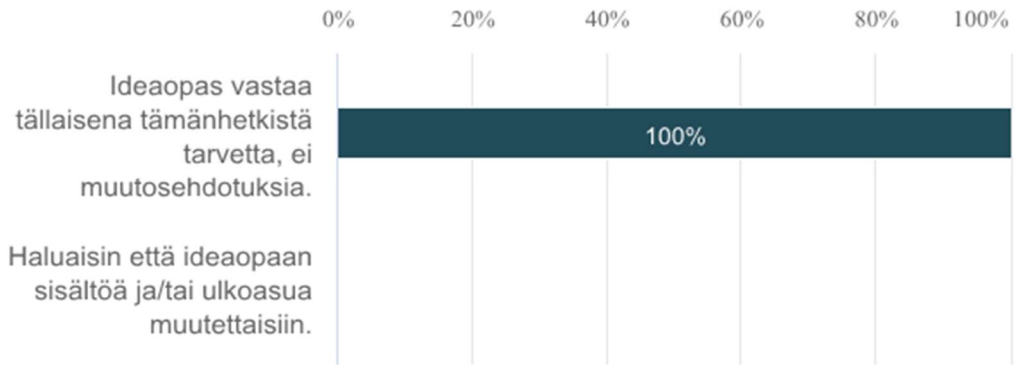
Kuudennessa kysymyksessä kartoitin sitä, tukeeko ideaoppaaseen kerätty lisämateriaali ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja antaako se hyödyllistä tietoa ikäpolvitoiminnasta. Vastaajista neljä henkilöä oli täysin samaa mieltä ja kolme melkein samaa mieltä.

Taulukko 7. Ikäpolvitoiminnan ideaopas vastaa odotuksiasi ja tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua, kehittämistä ja dokumentointia

Seitsemännessä kysymyksessä kartoitin kokemuksia siitä, vastasiko ideaopas odotuksia ja koettiin, että se tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua, kehittämistä ja dokumentointia. Vastaajista kolme oli täysin samaa mieltä, kolme melkein samaa mieltä ja yksi vastaajista ei osannut sanoa mielipidettä asiasta.

Taulukko 8. Kehittämis- tai muutosehdotuksia ikäpolvitoiminnan ideaoppaan sisältöön tai ulkoasuun.

Kahdeksannessa kysymyksessä kartoitin vastaajilta ideaopasta koskevia kehittämis- tai muutosehdotuksia. Vastaajista kaikki eli seitsemän henkilöä olivat sitä mieltä, että ideaopas vastaa tällaisena tämänhetkistä tarvetta. Ideaoppaaseen ei tullut muutosehdotuksia.

12.4 Palvelutalojen palaute ideaoppaasta

Tutkimukseen osallistuneilta palvelutalojen virikkeistä vastaavilta työntekijöiltä keräsin palautetta vapaamuotoisesti sähköpostitse, kuulemalla heidän ajatuksiaan ikäpolvitoiminnan ideaoppaasta ja sen sisällöstä palvelutalojen näkökulmasta. Lähetin heille sähköpostilla vapaamuotoisen kyselyn siitä, miten ideaopas vastaa yhteistyön kehittämistä palvelutalojen näkökulmastaan. Molemmilta palvelutaloilta ideaoppaasta saamani palaute oli positiivista. Myös heidän näkökulmastaan sähköinen vuosikello koettiin hyvänä ja hyödyllisenä työvälineenä ikäpolvitoiminnan kehittämisen näkökulmasta. Palvelutalojen ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä pidettiin tärkeänä. Vierailujen toivottiin olevan säännöllistä, varhaiskasvatuksen kanssa yhdessä suunniteltua sekä sisältävän myös spontaaneja vierailuja. Eri-ikäisten lasten vierailut koettiin miellekkäinä, ja niiden koettiin antavan enemmän mahdollisuuksia monipuolisen toiminnan toteuttamiseen. Haastatteluista tulleet ideat koettiin hyvinä ja monipuolisina. Pääosin ne nähtiin käyttökelpoisia ja ne olivat sovellettavissa käytäntöön. Osa lapsilta tulleista ideoista koettiin haasteelliseksi toteuttaa, mutta myös niiden katsottiin olevan sovellettavissa.

13 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoitus – ikäpolvitoiminnan kehittäminen ideaoppaan avulla – toteutui sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Ikäpolvitoiminnan ideaopas vastaa työelämän tarpeeseen ja kehittämistehtävälle asetettuihin tavoitteisiin. Opas vastasi varhaiskasvatuksen tarpeeseen kehittää päiväkodin ja kunnassa toimivien vanhusten palvelutalojen välistä yhteistyötä. Opas tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua, toteutusta, dokumentointia ja kehittämistä ja siinä toteutuvat pedagogiselle toiminnalle ja toiminnan suunnittelulle asetetut tavoitteet.

Oppaan sisällön tuottamiseen ovat osallistuneet kaikki toiminnassa mukana olevat tahot – varhaiskasvatuksen henkilöstö, palvelutalojen henkilöstö, lapset ja vanhuksset. Ideaoppaan sisältö antaa – tietoa ikäpolvitoiminnasta ja vinkkejä ikäpolvitoiminnan suunnitteluun lasten laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta sekä eri osapuolilta tulleiden toiveiden ja ideoiden pohjalta. Varhaiskasvatukseen ideaopas antaa sähköisen työvälineen ikäpolvitoiminnan kehittämisen ja dokumentoinnin tueksi. Sähköinen materiaali toimii myös työvälineenä, jonka kautta voidaan vastata varhaiskasvatuksen työlle asetettuihin määräyksiin ja velvollisuuksiin työn arvioinnista, dokumentoinnista ja kehittämisestä. Palvelutaloille ideaopas toimii yhteistyön kehittämisen välineenä. Opas antaa palvelutaloille tietoa ikäpolvitoiminnasta sekä tuo tietoisuuteen asioita, joita on hyvä ottaa huomioon yhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Opas otettiin käyttöön varhaiskasvatuksen työvälineenä lokakuussa 2018 ja ikäpolvitoiminta kirjattiin osaksi Mäntyharjun kunnan uuta varhaiskasvatussuunnitelmaa, joka julkaistaan kevään 2019 aikana. Webropol -kyselyn ja sähköpostilla saadun palautteen pohjalta ideaopas otettiin vastaan pääosin positiivisesti. Keräämäni palautteen perusteella ikäpolvitoiminnan ideaopas vastaa varhaiskasvatuksen ja palvelutalojen tämänhetkistä tarvetta, eikä sen sisältöön tai ulkoasuun toivottu muutoksia.

Ideaoppaan koekäyttöaika kolme kuukautta osoittautui suhteellisen lyhyeksi ajaksi saada kattavaa kokonaiskuvaa kaikesta siitä, mitä ideaopas pitää sisällään. Uskon, että osittain tästä syystä henkilöstön oli vaikea vastata vielä

tässä vaiheessa ideaoppaan sisällön tuomista hyödyistä esittämiini kysymyksiin. Esimerkiksi koko toimintakauden kestävästä ikäpolvitoiminnasta kerätty palaute voisi tuoda paremmin esille uuden työvälteen edut ja hyödyt.

Työn teoreettinen viitekehys toimi ideaoppaan rakentamisen runkona. Uuden vasun sisältämät keskeiset alueet– lasten laaja-alaisen osaamisen vahvistaminen, varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittäminen sekä toiminnan dokumentoinnille asettamat tavoitteet toteutuivat ideaoppaassa ja ne ovat sovellettavissa ikäpolvitoiminnan toteutuksessa. Aikaisemmat tutkimukset ja työssä käytetty teoria tukivat kehittämistyötä ja sille asetettuja tavoitteita. Tekemistäni haastatteluista kerätty aineisto ja ikäpolvitoiminnasta oleva tutkimustieto tukevat toinen toisiaan. Ne antavat hyvin samansuuntaista tietoa ikäpolvitoiminnan hyödyistä ja mahdollisuuksista, kuin tämä kehittäminen. Ikäpolvitoiminnasta koottu teoria tukee varhaiskasvatuksen ja palvelutalojen välisen yhteistyön kehittämistä. Tässä alla haastatteluista esiin nousseita ajatuksista siitä, mitä ikäpolvitoiminnan kehittämisellä ja säännöllisellä toiminnalla voidaan tutkimukseen osallistuvien mielestä saavuttaa ja tavoitella:

”Rikastuttaa vanhusten elämää.”

”Tulee normaalia kanssakäymistä eri-ikäryhmien välille.”

”Tuo vanhuksille paljon iloa tänne elämään ja arkeen.”

”Lapset oppisivat kohtaamaan ja kunnioittamaan vanhuksia.”

”Lapsille kasvaisi ymmärrys siitä, että Suomi ei aina ole ollut tällainen.”

”Sukupolvien kohtaaminen ja perinteen ymmärtäminen lasten keskuudessa.”

”Lasten osallisuuden laajeneminen. Esimerkiksi: Lyhyt hetki vanhusten kanssa voi poikia, vaikka kuukauden päiväkodilla kestävään projektiin. Antaa mahdollisuuksia, vaikka mihin.”

”Palvelutalo vierailut osana arkirutiineja toisivat eri-ikäiset ihmiset normaaliksi osaksi elämää ja vierailut olisivat rennompaa puolin ja toisin.”

”Palvelutalo vierailut tulisivat toiminnallisemmiksi ja osaksi arkea, osaksi normaaliutta eikä vain osa juhlaa joulua tai pääsiäistä.”

”Mitä tutummaksi tullaan sitä, enempi ollaan osallisia.”

”Lapsille jäisi palvelutalo vierailuista muistoja, joita voidaan yhdessä muistella erilaisista yhdessä tehdyistä touhuista.”

”Lasten ja vanhusten välille syntyisi yhteisiä jutteluhetkiä ja aikuiset toimisivat mallina siinä.”

”Vanhukset saisivat mahdollisuuden käyttää jäljellä olevia voimavaroja.”

13.1 Johtopäätöksiä toiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä

Tässä luvussa pohdin opinnäytetyön haastatteluista esiin nousseita asioita, jotka tukevat ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja kehittämistä ja joita yhteistyökumppaneiden olisi hyvä ottaa huomioon.

Tutkimuskysymykset antoivat vastauksia kehittämistehtävälle asetettuihin tavoitteisiin. Haastatteluista tuli vastauksia eri osapuolien toiveista ja asioita, joihin toivottiin muutosta tai jotka koettiin yhteistyön toteuttamisen kannalta hankalina. Kehittämistyössä tuli mahdollisuus tehdä näkyväksi eri osapuolien ajatuksia, toiveita ja ideoita ikäpolvitoiminnasta. Haastatteluista nousi esiin tärkeitä kohtia, jotka tulisi ottaa huomioon, jotta ikäpolvitoimintaa voitaisiin toteuttaa suunnitelmallisesti. Esiin nousi ajatuksia siitä, miten toiminnasta saataisiin lapsia ja vanhuksia osallistavampaa ja kaikki osapuolet voisivat saada siitä tulvat hyödyt osaksi arkea.

Haastatteluista saadun tiedon pohjalta tulivat näkyväksi eri osapuolien toiveet ja ajatukset. Niiden pohjalta ideaopas antaa nyt kaikille osapuolille tietoa siitä, mitkä asiat koetaan hankalina ja mitkä puolestaan auttavat suunnittelemaan yhdessä toimivaa yhteistyötä. Tärkeimmiksi toimivan yhteistyön edellytyksiksi nousivat avoinkeskustelu varhaiskasvatuksen ja palvelutalojen välillä, yhdessä suunniteltu toiminta sekä toimivien aikataulujen suunnittelu.

Muita tärkeitä ikäpolvitoiminnan suunnittelussa huomioon otettavia asioita olivat lasten ja vanhusten mielipiteiden ja toiveiden kuuleminen toimintaa suunni-

teltaessa. Osallisuuden avulla voidaan vahvistaa muun muassa toimintaan sitoutumista. Päiväkodin ja palvelutalojen välisten yhteyshenkilöiden ja päiväkotiryhmien väliset yhteystietojen jakamisen koettiin parantavat tiedonkulkua ja lisäävät mutkatonta ja joustavaa yhteistyötä.

Haastatteluissa pohdittiin, että yhdessä suunniteltu toiminta mahdollistaa lisäksi sen, että palvelutaloilla on käytössä riittävästi henkilökuntaa ja mukaan voivat tulla myös toiminnassa mukana olevat vapaaehtoistyöntekijät. Pienryhmätoiminta ja siihen yhdistetyt riittävät resurssit auttavat luomaan kodikkaan tunnelman ja mahdollistavat kiireettömän ja rauhallisen yhdessä tekemisen. Säännöllisiä tapaamisia ja toimintaa toivottiin läpi vuoden, esimerkiksi kerran kuukaudessa palvelutalolla tai vuorotellen päiväkodilla ja palvelutalolla. Säännöllisten tapaamisten koettiin myös antavan mahdollisuuden arvioida toimintaa ja siitä saatavia hyötyjä molemmissa asiakasryhmissä. Kaikissa yksiköissä henkilöstö pohti, että arvioinnin kautta saatu tieto voisi tuoda uusia työvälineitä ikäpolvitoiminnan kehittämiseen ja auttaisi vahvistamaan lasten, vanhusten ja yksiköiden välistä yhteistyötä.

Suunnitelmallisen toiminnan rinnalle toivottiin myös spontaaneja vierailuja ja rentoa yhdessäoloa. Tällaiset vierailut nähtiin myös mahdollisuutena vahvistaa lasten, vanhusten ja henkilöstön välistä vuorovaikutusta ja toisiinsa tutustumista. Henkilöstö pohti myös sitä, että päiväkodin ja palvelutalojen säännöllinen yhteistyö ja yhdessä suunnittelema toiminta auttaisi huomioimaan molempien asiakasryhmien tarpeet ja toiveet.

Jatkossa ikäpolvitoiminnan toivottiin sisältävän monipuolista yhdessä tekemistä, toimintaa, jossa näkyvät kaikkien osapuolten toiveet ja ideat. Haastatteluista nousi esille myös ajatus siitä, että toiminta voisi olla lasten vanhuksille järjestämää, vanhusten lapsille järjestämää tai yhdessä toteutettua toimintaa. Monipuolisen toimintakulttuurin toivottiin tuovan ikäpolvitoimintaan toivottua vaihtelua ja vastavuoroisuutta sekä rikastuttavan molempien asiakasryhmien arkea. Toiminnan onnistumisen kannalta nähtiin tärkeänä, että myös molempien talojen henkilökunta on mukana toiminnassa ja tukee ja kannustaa siinä tarvittaessa lapsia ja vanhuksia.

Varhaiskasvatuksessa ikäpolvitoiminnan koettiin antavan laaja-alaista osaamista vahvistavan ja tukevan toimintakentän. Toimintaan voidaan sisällyttää

esimerkiksi projektinomaista työskentelyä ja sen eri vaiheita. Projekti työskentelyn avulla voidaan opettaa lapsille ajankohtaisia asioita, samalla kun vanhukset saavat arkeensa virikkeitä ja tarkoituksenmukaisuutta.

Säännöllinen toiminnan arviointi ja toiminnan muokkaaminen tarkoitusta vastaavaksi tukee toiminnan suunnittelua ja mahdollistaa ikäpolvitoiminnan kehittämisen myös jatkossa. Samojen lapsiryhmien ja vanhusten tapaaminen lisää tuttuuden tunnetta ja toimintaa on helpompi suunnitella eteenpäin. palvelutaloissa eri-ikäisten lasten mukanaolo koettiin mahdollisuutena järjestää ja suunnitella vaativuudeltaan erilaista toimintaa. Lisäksi yhteistyön onnistumisen kannalta tärkeäksi nähtiin toiminnan säännöllinen arviointi ja toiminnasta saatujen kokemusten, ideoiden ja ajatusten jakaminen puolin ja toisin. Toiminnan ja siihen osallistumisen tulee olla vapaaehtoista ja mielekästä. Sitä voidaan toteuttaa sillä porukalla, joka haluaa siihen osallistua ja pääsee kulloinkin tulemaan mukaan.

Kehittämisen näkökulmasta haastateltavat pohtivat, että yhteistyön kautta voisi tulla esille myös uusia keinoja, siitä miten toiminnasta voitaisiin saada lapsia ja vanhuksia osallistavampaa. Miten kaikki osapuolet voisivat saada siitä tulevat hyödyt osaksi arkea ja myös sitä ja miten lasten ja vanhusten aktiivisen kuulemisen ja mielipiteiden kyseleminen kautta voitaisiin saada tärkeää tietoa toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Yhtenä tärkeänä keinona vahvistaa yhteistyötä toivottiin, että lapset ja vanhukset voisivat esimerkiksi osallistua yhdessä erilaisiin kunnassa järjestettäviin kulttuuri tapahtumiin, kuten teatteri-, laulu- tai tanssiesityksiin.

Kehittämistyön myötä ikäpolvitoiminta on aloitettu varhaiskasvatuksessa uudella innolla. Säännöllisen ja yhdessä palvelutalojen kanssa suunnitellun ikäpolvitoiminnan jatkuessa voidaan hyödyntää kerättyä aineistoa toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä sekä voidaan kuulla toimintaan osallistuvien osapuolien kokemuksia toiminnasta.

14 POHDINTA

14.1 Opinnäytetyö prosessina

Opinnäytetyöni eteni prosessinomaisesti vaiheittain. Prosessin aikana tekemäni muistiinpanot ja mind map eli käsitekartta olivat hyödyllisiä työvälineitä aiheen rajaamisessa ja työn sisällön jäsentämisessä. Alkukartoituksen ja aiheetta käsittelevään kirjallisuuteen sekä aiemmin tehtyyn tutkimustietoon perehtymisen jälkeen esitin opinnäytetyöni suunnitelman 7.6. 2018. Suunnitelman tultua hyväksytyksi paneuduin tutkimuskysymysten laatimiseen. Tutkimuskysymykset rakentuivat toimeksiantajan kanssa käytyjen keskusteluiden ja esille tulleiden tarpeiden pohjalta. Tutkimuskysymysten kautta pyrin saaman myös kaikilta osapuolilta työn taustaa ja tarkoitusta tarkentavaa tietoa. Opinnäytetyön aiheen rajaamisessa ja ideaoppaan suunnittelun aikana olin aktiivisesti yhteydessä toimeksiantajaani Minna Morkila-Haliseen sekä opinnäytetyötä ohjaavaan opettajaan Jari Huotariin. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 58– 61.)

Haastattelut ja lapsille toteuttamani toimintapäivän toteutuivat 2018 kesä-heinäkuun aikana. Teemahaastattelut muodostuivat avoimista kysymyksistä (liitteet 5-8). Kysymykset oli mietitty kullekin haastatteluun osallistuvalla ryhmällä sopiviksi, jotta saisin kaikkien osapuolien tarpeet ja toiveet esille sekä työni kannalta oleellista tietoa pedagogisesta näkökulmasta. Ideaoppaan runkona ja sisältönä toimivat varhaiskasvatuksen tarve saada ikäpolvitoimintaa tukeva opas. Ideaoppaan sisältö rakentui varhaiskasvatuksen, palvelutalojen ja vanhusten haastatteluista sekä lapsille suunnatusta teemapäivästä sekä muusta ikäpolvitoimintaa tukevasta materiaalista. Työn luotettavuuden, eettisyyden ja osallisuuden toteutumisen kannalta oli tärkeää kuulla kaikkia toimintaan osallistuvia osapuolia sekä antaa heille mahdollisuus tuoda esille omia toiveita ja mielipiteitä. Tiedonkeruun toteutus tavat valikoituivat siten, että ne vastasivat kunkin vastaaja ryhmän koulutusta ja osaamisen alueita sekä antoivat mahdollisuuden tuoda mielipiteensä kuuluviin kullekin ominaisimmalla tavalla. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 57–59, 89, 90, 99.)

Ikäpolvitoiminnan ideaopas valmistui syksyn 2018 aikana. Päiväkodinjohtaja tarkisti ideaoppaan sisällön ja antoi luvan oppaan käyttöön ottamiseen. Ennen

koekäytön aloitusta perehdytin varhaiskasvatuksen opettajat ideaoppaan käyttöön päiväkodilla 14.9.2018 pitämässäni info-tilaisuudessa. Esittelin ideaoppaan ja sen sisältämän materiaalin PowerPoint-esityksen avulla sekä opastin heitä pedagogisen toiminnan suunnittelukortin käyttöön. Päiväkodilla koekäyttö aloitettiin lokakuussa ja samanaikaisesti palvelutalot saivat ideaoppaan luettavaksi. Marraskuun puolivälissä 2018 kokoonnuimme päiväkodille toisen kerran. Tuolloin keräsin varhaiskasvatuksen opettajilta välipalautetta ja selvensin suunnittelukortin käyttöä esittelemällä malliesimerkin suunnittelukortista ja näyttämällä miltä valmis suunnittelukortti näyttää sähköisessä vuosikellossa. Oppaan sisällöstä ja ikäpolvitoiminnan dokumentointiin käytettävästä materiaalista ei tässä vaiheessa tullut muutosehdotuksia ja ideaoppaan käyttöä päästiin jatkamaan. Tässä yhteydessä keräsin sähköpostilla vapaamuotoista palautetta ideaoppaasta tutkimukseen osallistuneilta palvelutaloilta. Palautteessa he kertoivat ajatuksia ikäpolvitoiminnan oppaasta palvelutalojen näkökulmasta. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 59–63.)

Sovimme, että ideaoppaan koekäyttöä jatketaan varhaiskasvatuksessa joulukuulle 2018 saakka. Näin kaikki päiväkotiryhmät ehtivät järjestämään toimintaa yhdessä palvelutalojen kanssa ja saavat kokemuksia toiminnan dokumentoinnista sekä ideaoppaan käytöstä työvälineenä. Koeajan päätyttyä, tammi-kuussa 2019 toteutin varhaiskasvatuksen henkilöstölle Webropol-tutkimus- ja tiedonkeruuohjelmalla tehdyn palautekyselyn. Kyselyn avulla keräsin tietoa siitä, miten ikäpolvitoiminnan ideaopas ja siihen liittyvä materiaali vastaa varhaiskasvatuksen tarvetta, millainen opas- ja sen sisältämä materiaali on työvälineenä ja millaisia mahdollisia muutoksia siihen toivottiin. (Ks. myös Toikko & Rantanen 2009, 99–101.)

14.2 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Opinnäytetyö eteni ammattikorkeakoulujen opinnäytetyölle asettamien ohjeiden mukaisesti prosessinomaisesti. Alkukartoituksen jälkeen perehdyin aiheeseen lukemalla aikaisempia tutkimuksia, opinnäytetöitä sekä perehtymällä aiheetta käsittelevään kirjallisuuteen. Tämän jälkeen hankin tutkimusluvat kaikilta opinnäytetyön tekoon osallistuvilta tahoilta. Opinnäytetyön eri vaiheissa olin

yhteistyössä toimeksiantajan, ohjaavan opettajan sekä yhteistyökumppaneiden kanssa. Pidin heitä ajan tasalla työn eri vaiheista, kuulin heidän mielipiteitään sekä hain tarvittaessa ohjausta työlleni. Pysin noudattamaan kaikissa vaiheissa opinnäytetyölle asetettuja tieteellisen kirjoittamisen sisällään pitämiä vastuita, velvollisuuksia ja eettisiä ohjeita haastatteluissa, materiaalin käsittelyssä, tallentamisessa sekä työn raportoinnissa. (Ks. myös Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2019.)

Reliabiliteetin eli tutkimustulosten pysyvyyden varmistamiseksi otin tutkimukseen mukaan kaikki ikäpolvitoimintaan osallistuvat osapuolet: varhaiskasvatuksen, palvelutalot, vanhukset ja lapset. Tutkimuksen validiteetit eli oikeat tutkittavat asiat tarkentuivat varhaiskasvatuksen alkukartoituksessa todettujen tarpeiden ja niistä esille nousseiden kehittämisehdotusten kautta. Tutkimuksen edetessä ja myös palvelutaloja kuultaessa validiteettien oikeellisuus vahvistui. Molemmilla osapuolilla oli selkeä näkemys siitä, että yhteistyön ja ikäpolvitoiminnan kehittämisen näkökulmalasta oli tärkeää kuulla eri osapuolia ja saada varhaiskasvatukseen konkreettinen yhteistyötä tukeva työväline. Tutkimuskysymysten kautta sain vastauksia, joita hyödynsin ikäpolvitoiminnan ideaoppaan suunnittelussa ja toteutuksessa. Lisäksi haastattelu aineisto antoi vastauksia tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin. (Ks. myös Kananen 2017, 175.)

Eettiset arvot ja periaatteet toteutuvat opinnäytetyössä ikäpolvitoimintaan osallistuvien tahojen kuulemisella ja mahdollistamalla tiedon keräämisessä myös vanhusten ja lasten osallisuus. Kaikkien ikäpolvitoiminnassa mukana olevien osapuolien kuuleminen antoi mahdollisuuden kertoa muille osapuolille omia toiveita ja tarpeita. Samalla tulisivat näkyväksi asiat, joiden avulla voidaan pyrkiä kehittämään yhteistyötä sekä kuulla millaisia resursseja, voimavaroja ja mahdollisuuksia yhteisen toiminnan järjestämiseen on käytettävissä. Ikäpolvitoiminnan kehittämisen ja kehittämistyön tuloksena syntyneen materiaalin myötä pyrin lisäämään ja vahvistamaan lasten ja vanhusten välistä vuorovaikutusta ja osallisuutta, vähentämään eri ikäpolvien välistä kuilua ja edistämään kulttuuriperinnön siirtämistä sukupolvien välillä. (Ks. myös Arki, arvot ja etiikka 2017, 11–23.)

14.3 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyö prosessi syvensi ammatillista kasvua. Pääsin syventämään osaamistani uuden Vasun, laaja-alaisen osaamisen, toimintakulttuurin kehittämisen ja toiminnan dokumentoinnin näkökulmasta. Lisäksi sain mahdollisuuden olla mukana kehittämässä varhaiskasvatuksen ja vanhusten palvelutalojen välistä ikäpolvitoimintaa ja viedä eteenpäin visiota siitä, miten voimme omalla työllämme vaikuttaa lasten ja vanhusten hyvinvointiin yhteiskunnassamme.

Opinnäytetyö prosessi on ollut tärkeä osa ammatillista kasvua. Opinnäytetyön jokainen vaihe on pitänyt sisällään elementtejä, joiden kautta ammatillinen osaaminen ja siihen tarvittavat valmiudet ovat kehittyneet opiskelijasta kohti asiantuntijuutta. Opinnäytetyön laajuus ja niiden kautta tullut työmäärä on ylittänyt. Matkan varrella on tullut sanottua useampaan kertaan ääneen, että työssä olisi ollut ainesta kahdellekin tekijälle. Näin kuitenkin oli, että päädyin työn tekemään yksin ja sain vietyä sen kunnialla maaliin asti. Nyt työn ollessa loppu metreillä ja asiaa taaksepäin katsoessa voi todeta että, juuri tämä kaikki pitää sisällään kasvua ihmisenä ja alan ammattilaisena. Opinnäytetyö prosessina on opettanut tekemään itsenäisiä päätöksiä, organisoimaan omaa työtä, rakentamaan verkostoja, kantamaan vastuuta, luottamaan omiin kykyihin ja tekemään työtä yhteiskunnallisesti tärkeän asian puolesta.

Suurena rikkautena opinnäytetyön teossa on ollut mahdollisuus olla mukana toteuttamassa ikäpolvitoimintaa, työskennellessäni opinnäytetyön teko vaiheessa päiväkotia Mustikkatassussa. Pääsin olemaan mukana palvelutalo vierailuilla lasten kanssa ja tutustuin eri palvelutaloihin. Tämän kautta olen päässyt näkemään ikäpolvitoiminnan toteuttamista laajemmasta perspektiivistä kuin silloin, jos olisin ollut ulkopuolinen opinnäytetyön toteuttaja ja tehnyt työn ainoastaan teoreettiselta pohjalta.

Opinnäytetyön kautta minulle on avautunut syvällisemmin varhaiskasvatuksen työn yhteiskunnallinen merkitys. Omilla arvoilla ja asenteilla voi vaikuttaa ja niillä on iso merkitys siihen, miten laajasti näemme työmme tarkoituksen.

Opinnäytetyö prosessi on opettanut, että voimme vaikuttaa siihen millaisia arvoja ja asenteita siirrämme eteenpäin ja että, niiden kautta voimme olla rakentamassa yhteisöllisempää toimintakulttuuria, josta hyötyvät kaikki toimintaan osallistuvat.

Opinnäytetyön laajuus vaikutti positiivisella tavalla ammatilliseen kasvuun. Työn monimuotoisuuden myötä jouduin paneutumaan erityisesti uuteen varhaiskasvatussuunnitelmaan, oman työn arviointiin ja kehittämiseen sekä työn kautta peilaamaan siinä miten nämä eri alueet tulevat osaksi ikäpolvitoimintaa. Aiemmasta pitkästä työhistoriasta vanhustyön puolella on ollut työn tekemisessä hyötyä. Itselle tärkeät asiakasryhmät lapset ja vanhukset ovat olleet olleet innoittamassa tämän työn valmistumista. Toivon, että tämän kehittämistyön antaman alkusysäyksen myötä toimintaa myös jatketaan ja kehittämistyöhön osallistuvat kaikki ikäpolvitoimintaan osallistuvat tahot. Uskon, että usein yrityksen ja erehdyksen kautta löytyvät parhaiten arjessa toimivat käytänteet ja joiden avulla voidaan myös madaltaa yhteistyötä hankaloittavia tekijöitä.

14.4 Jatkokehitysajatuksia

Opinnäytetyöni aiheesta mieleen nousee uusia ideoita jatko tutkimusaiheiksi. Sähköinen ideaopas antaa mahdollisuuden sen muokkaamiseen ja ajankohittaisen materiaalin lisäämiseen. Pedagogisen toiminnan suunnittelukortin käytöstä saadut kokemukset ja kortin ominaisuudet ovat tarvittaessa hyödynnettävissä myös muussa pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja dokumentoinnissa. Esimerkiksi erillinen musiikin- tai liikunnan sähköinen vuosikello voisi toimia varhaiskasvatuksen musiikki tai liikunta pedagogiikan dokumentoinnin ja arvioinnin välineenä.

Lasten ja vanhusten välinen ikäpolvitoiminta voisi olla myös laajempi tutkimusaihe. Aihetta voisi käsitellä, joko lasten tai vanhusten näkökulmasta tai molemmista yhdessä. Tutkimus kohteena voisivat olla esimerkiksi säännöllisen ikäpolvitoiminnan vaikutukset: lasten ja vanhusten hyvinvointiin, syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn, arvoihin ja asenteisiin sekä osallisuuden kokemiseen.

Paikallisella tasolla voisi tutkia esimerkiksi pitkällä aikavälillä ikäpolvitoiminnasta saatuja kokemuksia pedagogisen toiminnan suunnittelukortin ja ikäpolvitoiminnan dokumentoinnin käytöstä Päiväkotie Mustikkatassussa. Keräämällä palautetta ja ideoita säännöllisesti kaikilta toimintaan osallistuvilta osapuolilta, myös lapsilta ja vanhuksilta saataisiin kerättyä materiaalia, joka mahdollistaisi toiminnan arvioinnin. Säännöllinen vuoropuhelu palvelutalon ja varhaiskasvatuksen välillä voisi tuoda esille myös muita jatko tutkimus aiheita. Jatkossa kvantitatiivisella eli määrällisellä menetelmällä toteutettu tutkimus voisi tuoda aiheeseen erilaista näkökulmaa esimerkiksi, kun halutaan selvittää ikäpolvitoiminnasta saatuja pidemmän aikavälin hyötyjä.

Työn rajaamisen vuoksi en pystynyt toteuttamaan ikäpolvitoiminnan ideaopasta suoraan vanhustyöhön siirrettäväksi. Pienillä muutoksilla ideaopasta voisi muokata vastaamaan palvelutalojen tarvetta. Sähköinen vuosikello voisi olla toimiva ikäpolvitoiminnan kehittämisen ja arvioinnin työväline myös palvelutaloille.

LÄHTEET

Aarnos, E. 2015. Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit. Teoksessa: (toim.) Valli, R & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS- kustannus.

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Alila, A., Gröhn, K., Keso, I & Volk, R. 2011. Sosiaalisen kestävyyskäsityksen käsite ja mallintaminen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2011. PDF-julkaisu.

Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73333/URN%3aNB%3afi-fe201504224532.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 25.3.2019].

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2019. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. PDF- dokumentti. Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_ammattikorkeakoulujen-opinnaytetoiden-eettiset-suositukset.pdf?t=1526903222 [viitattu 25.3.2019].

Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 2017. Talentia e- julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf . [viitattu 29.12.2018].

Buffel, T., De Backer, F., Peeters, J., Phillipson, C., Romero Reina, V., Kindekens, A., De Donder, L & Lombaerts, K. 2013. Promoting Sustainable Communities Through Intergenerational Practice. Procedia. Social and Behavioral Sciences. 5 th World Conference on Educational Sciences 2013. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sciencedirect-com.ezproxy.xamk.fi/science/article/pii/S1877042814004893> [viitattu 15.3.2019].

Carstensen, L., Freedman, M & Larson, C. Hidden in plain sight: How inter-generation relationships can transform our futures. 2016. Stanford center on

Longevity. The David & Lucile Packard foundation. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://longevity.stanford.edu/new-map-of-life/wp-content/uploads/sites/24/2018/09/Intergenerational-relationships-SCL.pdf> [viitattu 16.3.2019].

Eskola, J & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa: (toim.) Valli, R & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Fandi, M. 2008. Aikuiset portinvartijoina, sisäänheittäjinä vai vastuullisina osallistajina. Sukupolvisuhteiden merkitys lasten osallistamisessa. Jyväskylän yliopisto. Sosiaalityön pro gradu- tutkielma. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/38159/URN:NBN:fi:juu-201207092019.pdf?sequence=1> [viitattu 20.5.2018].

Halonen, L. 2015. Iästä viis tai ysiviis! Vanhustyön ja varhaiskasvatuksen välinen ikäpolvitoiminta nyt ja tulevaisuudessa. Tikkurila, Laurea-ammattikorkeakoulu. AKM-opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. PDF-tiedosto. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90867/Halonen_Laura.pdf?sequence=1&isAllowed=y . viitattu 26.1.2019].

Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19.painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Juntunen, H & Mikkola- Tolonen, H. 2017. Yhdessä tekemisen iloa. Varhaiskasvatusikäisten lasten ja vanhusten välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen yhteisten toimintakertojen avulla. Pieksämäki, Diakonia- ammattikorkeakoulu. AMK- opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. PDF- tiedosto. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/138151/Juntunen_Heli_ja_Mikkola-Tolonen_Heidi_.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 20.5.2018].

Kananen, J. 2008. Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu- sarja. Toimittaja: Ijäs, E. Jyväskylän yliopistopainos.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.

Mikkelin kotikaari ry. Mäntypuisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mikkelinkotikaari.fi/palvelutalot/mantypuisto> [viitattu 20.1.2019].

Moilanen, L. 2018. Esiopetuksen laaja-alaiset osaamisalueet kouluvalmiustaidoissa. Esi- ja alkuopettajien näkemyksiä kouluvalmiudesta. PDF- tiedosto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58513/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201806133161.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 16.3.2019].

Mokkila-Halinen, M. 2017. Varhaiskasvatuksen johtaja. Henkilökohtainen tiedonanto 3.11.2017. Päiväkotitoiminta Mustikkatassu.

Mokkila-Halinen, M. 2019. Varhaiskasvatuksen johtaja. Henkilökohtainen tiedonanto 15.3.2019. Päiväkotitoiminta Mustikkatassu.

Multanen, M & Reijonaho, K. 2017. Avaimet varhaiskasvatuksen ja vanhustyön väliseen yhteistyöhön. Säännöllisen ikäpolvitoiminnan edellytykset, hyvät käytännöt ja menetelmät. Lahti, Laurea- ammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136173/001THESEUKSEEN-MENEVA.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu: 20.5.2018].

Mäntyharjun kunta Palvelukeskus Ruskahovi. Tehostettua palveluasumista. WWW-dokumentti. Saatavissa: (<https://www.fonecta.fi/profiili/M%C3%A4ntyharju/844518/M%C3%A4ntyharjun+kunta+Palvelukeskus+Ruskahovi>). [viitattu 20.1.2019].

Mäntyharjun kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. WWW-dokumentti, Saatavissa: <http://docplayer.fi/61317251-Mantyharjun-kunnan-varhaiskasvatussuunnitelma.html> [viitattu: 5.4.2018].

Numminen, E & Ohra-aho, I. 2019. Varhaiskasvatuksen opettajien näkemyksiä lasten laaja-alaisen osaamisen tukemisesta. Laurea-ammattikorkeakoulu.

AMK-opinnäytetyö. Sosionomikoulutus. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/159753/Numminen%20Emmi%20Ohra-aho%20liris.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 17.3.2019].

Opetushallitus. 2018. Pedagogisen dokumentoinnin vuosikello. You tube video. Osa V. Hyvät käytännöt. Saatavissa: <https://www.youtube.com/watch?v=ZN8h9CYGdNU> [viitattu 19.5.2018].

Päiväkoti Mustikkatassu 2019. WWW- dokumentti. Saatavissa: <https://mantyharju.fi/sisalto/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut/paivakoti-mustikkatassu> [viitattu 15.3.2019].

Pöllänen, M. 2019. Palveluasumisen vastaava hoitaja. Henkilökohtainen tiedonanto 18.3.2019. Palvelukeskus Ruskahovi.

Ruoppila, I., Kotilainen, R. & Vasikkaniemi, T. 1999. Lasten ja ikäihmisten vuorovaikutuksen vaikutukset 4-6-vuotiaiden lasten ikäasenteisiin ja kehitykseen sekä ikäihmisten kokemaan toimintakykyyn. Teoksessa: Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: ATENA kustannus.

Saarenheimo, M., Pietilä, M., Tiihonen, A., Pohjolainen, P., Maununaho, S., Raitakari, S & Aarninsalo, L. 2013. Neljän polven treffit, ikäpolvitoiminnan opas. Vanhustyön keskusliitto. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.vtkl.fi/document/1/1517/7a62bf2/Neljan_Polven_Treffit_Ikapolvitoiminnan_Opas.pdf [viitattu: 3.4.2018].

Sarpola A-S & Sore, M. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005 ja 2016) vertailu. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatuksen koulutus. Kandidaatintyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201804281558.pdf> [viitattu 10.3.2019].

Stanford news. 2016. Older people offer resources that children need, Stanford report says. By Clifton B. Parker. September 8, 2016. WWW-dokumentti.

Saatavissa: <https://news.stanford.edu/2016/09/08/older-people-offer-resource-children-need-stanford-report-says/> [viitattu 15.3.2018].

Toikko, T & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ukkonen-Mikkola, T. 2011. Sukupolvien kohtaamisia lasten ja vanhusten yhteisessä palvelukeskuksessa. Tampereen Yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja. PDF- dokumentti. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66723/978-951-44-8382-0.pdf?sequence=1> [viitattu 5.4.2018].

Vanhustyön keskusliitto. Yhdessä ilman ikärajaa Vanhustenviikolla. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.vtkl.fi/fin/kampanjat/vanhusten-paiva_ja_viikko/yhdessa_ilman_ikarajaa/ [viitattu 15.3.2019].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus. PDF- tiedosto. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 5.4.2018].

Vuorinen, J. 2012. Ikäpolvien kanssakäyminen hoivakodissa. Etnografinen tutkimus muistisairaiden ikääntyneiden toimijuudesta. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/34127/graduvalmis.pdf?sequence=2> [viitattu 24.4.2018].

7.6.2018

Mäntyharjun kunta, päiväkotia Mustikkatassu

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)- tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haen organisaatioltanne tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni tavoitteena on varhaiskasvatuksen ja vanhusten palvelutalojen välisen yhteistyön kehittäminen Mäntyharjulla ja toiminnan juurruttaminen osaksi päiväkodin toimintasuunnitelmaa ja vuosikelloa. Opinnäytetyöhön sisältyvät varhaiskasvatuksen johtajalle, opettajille ja lapsille sekä Mäntypuiston- ja Ruskahovin palvelutalojen vastaaville ja vanhuksille suunnatut haastattelut. Haastatteluiden sekä omien ideoideni pohjalta kokoon varhaiskasvatukselle yhteistyön välineeksi jäävän ideaoppaan. Ideaoppaan tarkoituksena on tukea yhteistoiminnan aloittamista ja antaa ajatuksia siitä millaista yhteistyö vanhusten palvelutalojen kanssa voisi olla ja miten sen avulla voidaan tukea lasten laaja-alaista osaamista.

Pyydän tällä lupalomakkeella lupaa

- a) Haastatella päiväkotia Mustikkatassun johtajaa ja opettajia ryhmähaastattelussa ja nauhoittaa haastattelut myöhempää aineiston käsittelyä varten.
- b) Kerätä lapsilta ideoita ja toiveita, siitä millaista yhteistyötä he haluaisivat vanhusten kanssa tehdä vanhuksiin liittyvän toiminnallisen teemapäivän aikana.
- c) Hyödyntää haastatteluista ja havainnoista saamaani materiaalia opinnäytetyöni raportoinnissa ja ideaoppaan kokoamisessa vuoden 2018 aikana.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus- tietokannassa, jossa raportti on vapaasti saatavilla.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäädöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillä ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, jossa tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastattelu- ja havainnointi aineisto on ainoastaan omassa käytössäni ja hävitän ne opinnäytetyöni valmistuttua.

Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä tahansa ajankohtana. Lasten huoltajilta pyydän erillisen kirjallisen suostumuksen lasten osallistumisesta opinnäytetyöni toiminnalliseen teemapäivään, jossa kerään heiltä ideoita ja toiveita ideaoppaaseen.

Annan mielelläni opinnäytetyöstäni lisätietoja

Anu Mönttinen

Anu Mönttinen

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Puh: 0400 935 696

anu.monttinen@edu.xamk.fi

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Jari Huotari. Halutessanne voitte olla myös häneen yhteydessä työhön liittyvissä kysymyksissä (jari.huotari@xamk.fi , puh. 040 826 6053).

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Anu Mönttiselle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia kohdissa a-c mainituilla tavoilla.

Mönttyhaja 7.6.2018

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimen selvennys MINNA MORKKILA-HALINEN

20.6.2018

Mikkelin kotikaari ry, Mäntypuiston palvelutalo

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)- tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haen organisaatioltanne tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni tavoitteena on varhaiskasvatuksen ja vanhusten palvelutalojen välisen yhteistyön kehittäminen Mäntyharjulla ja toiminnan juurruttaminen osaksi päiväkodin toimintasuunnitelmaa ja vuosikelloa. Opinnäytetyöhön sisältyvät varhaiskasvatuksen johtajalle, opettajille ja lapsille sekä Mäntypuiston palvelutalon- ja Palvelukeskus Ruskahovin vastaaville ja vanhuksille suunnatut haastattelut. Haastatteluiden sekä omien ideoideni pohjalta kokoon varhaiskasvatukselle yhteistyön välineeksi jäävän ideaoppaan. Ideaoppaan tarkoituksena on tukea yhteistoiminnan aloittamista ja antaa ajatuksia siitä millaista yhteistyö vanhusten palvelutalojen kanssa voisi olla ja miten sen avulla voidaan tukea lasten laaja-alaista osaamista. Liitteenä opinnäytetyön suunnitelma.

Pyydän tällä lupalomakkeella lupaa

- a) Haastatella mäntypuiston palvelutalon geronomi Päivi Matilaista ja nauhoittaa haastattelut myöhempiä aineiston käsittelyä varten.
- b) Lupaa kerätä vanhuksilta ideoita ja toiveita, siitä millaista yhteistyötä he haluaisivat lasten kanssa tehdä, laatimaan haastattelurunon pohjalta.
- c) Hyödyntää haastatteluista ja havainnoista saamaani materiaalia opinnäytetyöni raportoinnissa ja ideaoppaan kokoamisessa.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus- tietokannassa, jossa raportti se on vapaasti saatavilla.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäädöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillä ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, jossa tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastattelu- ja havainnointi aineisto on ainoastaan omassa käytössäni ja hävitän ne opinnäytetyöni valmistuttua.

Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä tahansa ajankohtana.

Annan mielelläni opinnäytetyöstäni lisätietoja

Anu Mönttinen

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Puh: 0400 935 696

anu.monttinen@edu.xamk.fi

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Jari Huotari. Halutessanne voitte olla myös häneen yhteydessä työhön liittyvissä kysymyksissä (jari.huotari@xamk.fi , puh. 040 826 6053).

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Anu Mönttiselle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia kohdissa a-c mainituilla tavoilla.

Mönttinen 6.7.2018

Paikka ja aika

Hanneke Järvinen, p. vuokratyöntekijä

Allekirjoitus ja nimen selvennys

2.7.2018

Mäntyharjun kunta, Palvelukeskus Ruskahovi

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

Opiskelen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi(AMK)- tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Haen organisaatioltanne tutkimuslupaa opintoihini kuuluvan opinnäytetyön tekemiseksi.

Opinnäytetyöni tavoitteena on varhaiskasvatuksen ja vanhusten palvelutalojen välisen yhteistyön kehittäminen Mäntyharjulla ja toiminnan juurruttaminen osaksi päiväkodin toimintasuunnitelmaa ja vuosikelloa. Opinnäytetyöhön sisältyvät varhaiskasvatuksen johtajalle, opettajille ja lapsille sekä Mäntypuiston palvelutalon- ja Palvelukeskus Ruskahovin vastaaville ja vanhuksille suunnatut haastattelut. Haastatteluiden sekä omien ideoideni pohjalta kokoon varhaiskasvatukselle yhteistyön välineeksi jäävän ideaoppaan. Ideaoppaan tarkoituksena on tukea yhteistoiminnan aloittamista ja antaa ajatuksia siitä millaista yhteistyö vanhusten palvelutalojen kanssa voisi olla ja miten sen avulla voidaan tukea lasten laaja-alaista osaamista. Liitteenä opinnäytetyön suunnitelma.

Pyydän tällä lupalomakkeella lupaa

- a) Haastatella palvelukeskus Ruskahovin sairaanhoitaja Heini Lahtea ja nauhoittaa haastattelut myöhempää aineiston käsittelyä varten.
- b) Kerätä Ruskahovin vanhuksilta ideoita ja toiveita siitä millaista yhteistyötä he haluaisivat lasten kanssa tehdä, laatimaan haastattelurungon pohjalta.
- c) Hyödyntää haastatteluista ja havainnoista saamaani materiaalia opinnäytetyöni raportoinnissa ja ideaoppaan kokoamisessa.

Valmis opinnäytetyö julkaistaan valtakunnallisessa Theseus- tietokannassa, jossa raportti se on vapaasti saatavilla.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäädöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. Henkilöitä ei mainita loppuraportissa omilla nimillä ja mahdolliset suorat lainaukset tehdään tavalla, jossa tutkittavaa ei voida välittömästi tunnistaa. Haastattelu- ja havainnointi aineisto on ainoastaan omassa käytössäni ja hävitän ne opinnäytetyöni valmistuttua.

Osallistujat voivat halutessaan vetäytyä tutkimuksesta minä tahansa ajankohtana.

Annan mielelläni opinnäytetyöstäni lisätietoja

Anu Mönttinen

sosionomiopiskelija

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Puh: 0400 935 696

anu.monttinen@edu.xamk.fi

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Jari Huotari. Halutessanne voitte olla myös häneen yhteydessä työhön liittyvissä kysymyksissä (jari.huotari@xamk.fi , puh. 040 826 6053).

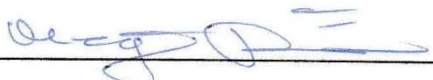

Tutkimusluvan myöntäminen

Annan Anu Mönttiselle luvan kerätä ja käyttää tutkimusmateriaalia kohdissa a-c mainituilla tavoilla.

Uusikyläharjo 2.7.2018

Paikka ja aika

Allekirjoitus ja nimen selvennys

Tervehdys Korentojen-/ Hiirten lasten koteihin!

Opiskelen Kaakkois- Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK)- tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Olen aloittanut toiminnallisen opinnäytetyöni, jonka aiheena on kehittää päiväkotia Mustikkatassun ja vanhusten palvelutalojen välistä yhteistyötä päiväkodille suunnatun ideaoppaan avulla. Ideaoppaaseen kokoon toiveita ja ideoita päiväkodin lapsilta sekä Ruskahovin palvelukeskuksen ja Mäntypuiston palvelutalon henkilöstöltä ja vanhuksilta. Lapsilta kerään ideoita ja toiveita haastattelemalla heitä 28.6.2018 päiväkodilla pitämäni isovanhemmat- teemapäivän aikana. Lapset voivat halutessaan tuoda päiväkodille teemapäivänä valokuvan tai omatekemän piirustuksen omasta isovanhemmasta tai muusta itselle tärkeästä vanhemmasta ihmisestä. Keskustelemme isovanhemmista ja siitä mitä lapset tykkäävät tehdä isovanhempien kanssa. Mietimme myös mitä vanheneminen on ja mitä se pitää sisälleen. Haastattelujen ja lehdistä leikattavien kuvien avulla kerään lapsilta ideoita ja toiveita siitä, mitä lapset tykkäisivät tehdä vanhojen ihmisten kanssa palvelutalossa vierailun yhteydessä. Ideaoppaan valmistuttua kerään siitä palautetta lapsilta ja vanhuksilta yhteisessä toimintapäivässä 2018 loppuvuoden aikana.

Sitoudun noudattamaan hyviä tutkimuseettisiä periaatteita liittyen aineiston keräämiseen, säilyttämiseen ja salassapitosäädöksiin. Kerättävä aineisto on luottamuksellista. En mainitse lasten nimiä loppuraportissani. Mahdolliset suorat lainaukset teen tavalla, josta kenenkään henkilöllisyyttä ei voida välittömästi tunnistaa. Haastattelu- ja havainnointiaineisto on ainoastaan omassa käytössäni ja hävitän aineiston opinnäytetyöni valmistuttua.

Jos jokin asia askarruttaa mieltänne tai haluatte saada lisätietoa aiheesta, keskustelen mielelläni kanssanne.

Ystävällisin terveisin:

Anu Mönttinen

sosionomiopiskelija

Kaakkois- Suomen ammattikorkeakoulu XAMK

puh. 0400 935696

anu.monttinen@edu.xamk.fi

Opinnäytetyöni ohjaava opettajana on Jari Huotari. Halutessanne voitte olla myös häneen yhteydessä työhön liittyvissä kysymyksissä (jari.huotari@xamk.fi , puh. 040 826 6053).

Pyydän teiltä lupaa lapsenne osallistumisesta opinnäytetyöhöni sisältyvään käytännön toteutukseen isovanhemmat-teemapäivään, haastatteluihin sekä vanhusten kanssa yhteiseen toimintapäivään. Lisäksi pyydän lupaa valokuvata lapsenne piirustuksia tai lehtikuvista tehtyjä leike töitä, käyttääkseni niitä mahdollisesti ideaoppaan kuvituksessa niin, ettei kuvista voi tunnistaa lasta. Valitse alla olevista vaihtoehdoista teille sopivin ja palauttakaa lomake allekirjoitettuna päiväkotia Mustikkatassuun viimeistään 27.6.2018.

Lapsen nimi _____

_____ Lapsemme saa osallistua opinnäytetyön käytännön toteutusvaiheisiin.

_____ Lapsemme ei saa osallistua opinnäytetyön käytännön toteutusvaiheisiin.

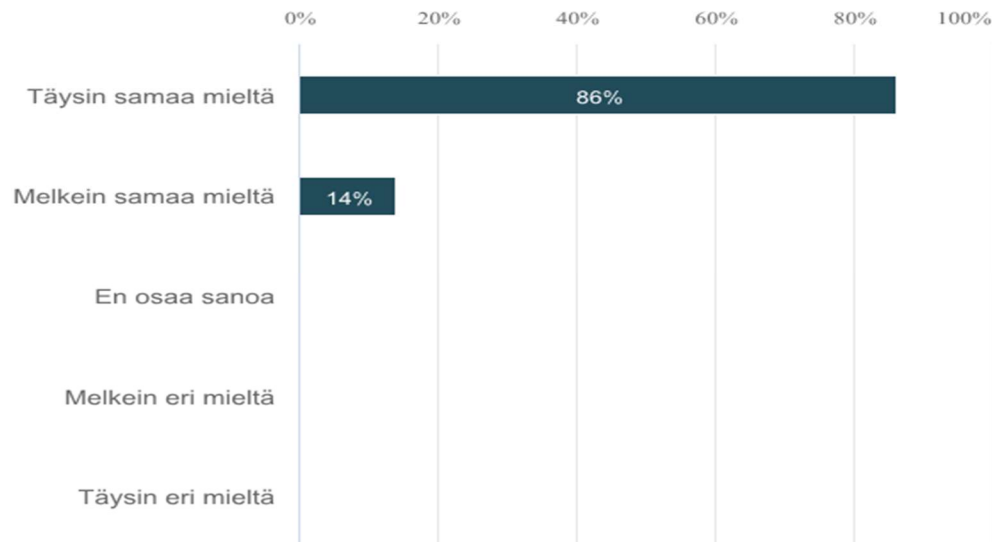
_____ päiväys

allekirjoitus

nimenselvennys

1. Ideaopas antaa ikäpolvitoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvittavaa taustatietoa.

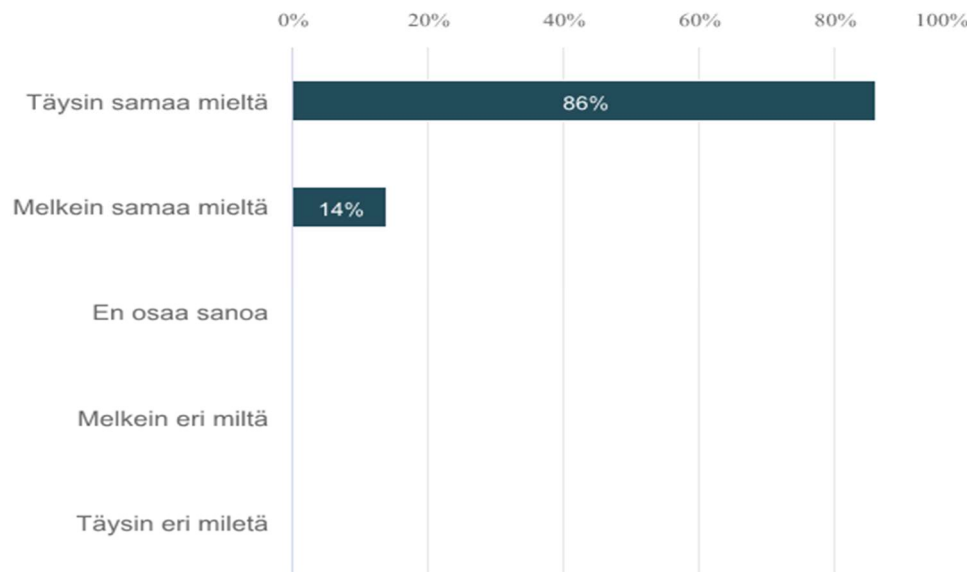
Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	6	85,71%
Melkein samaa mieltä	1	14,29%
En osaa sanoa	0	0%
Melkein eri mieltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

2. Ideaopas antaa hyödyllistä tietoa siitä miten laaja- alaisen osaamisen kokonaisuuksia voidaan hyödyntää osana ikäpolvitoimintaa.

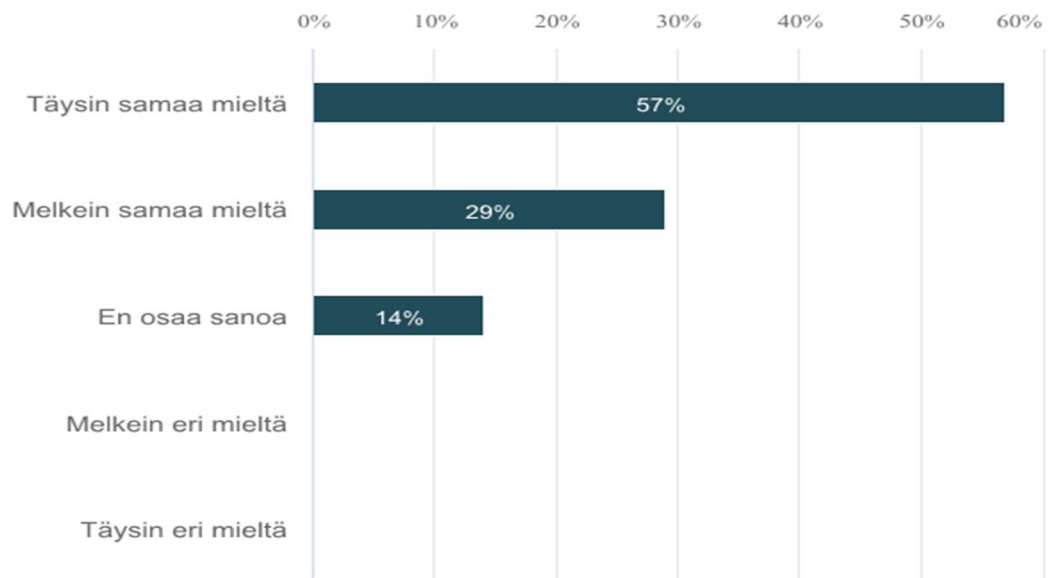
Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	6	85,71%
Melkein samaa mieltä	1	14,29%
En osaa sanoa	0	0%
Melkein eri miltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

3. Sähköinen vuosikello ja pedagogisen toiminnan suunnittelukortti tukevat ikäpolvitoiminnan suunnittelua, toteuttamista ja dokumentointia.

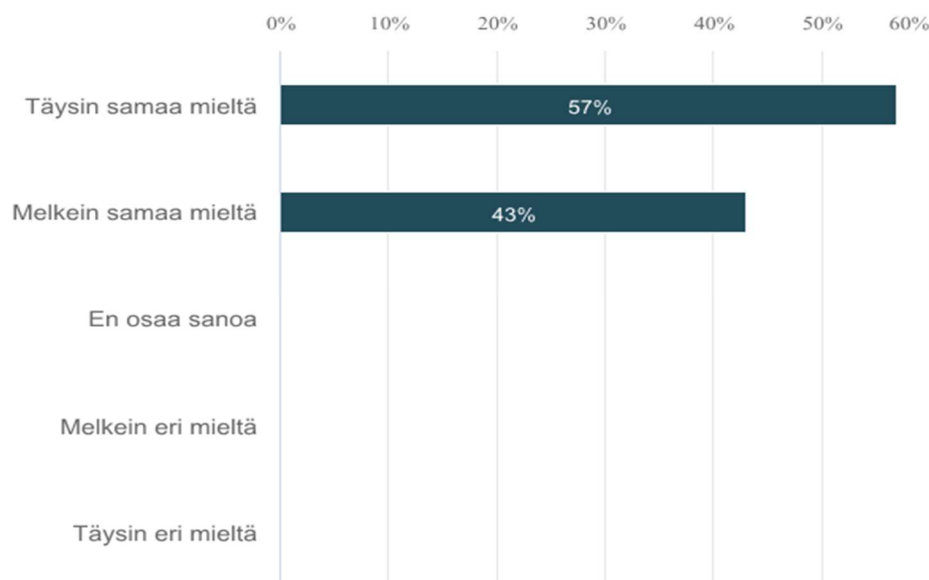
Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	4	57,14%
Melkein samaa mieltä	2	28,57%
En osaa sanoa	1	14,29%
Melkein eri mieltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

4. Haastattelujen kautta kerätty materiaali tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja toteuttamista.

Vastaajien määrä: 7

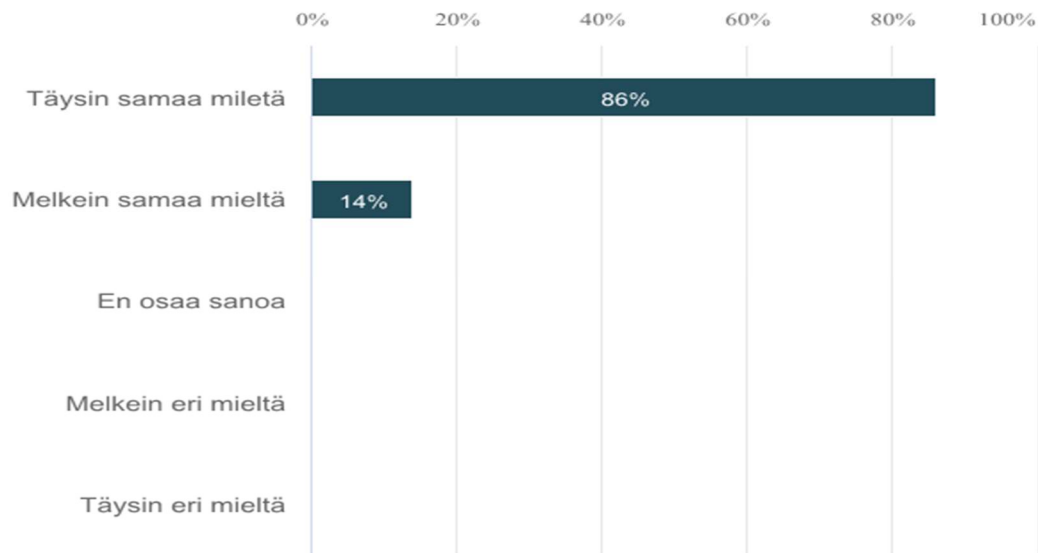

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	4	57,14%
Melkein samaa mieltä	3	42,86%
En osaa sanoa	0	0%
Melkein eri mieltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

5. Päiväkodin ja palvelutalojen vastuuhenkilöt ja yhteystiedot selkeyttävät yhteistyökuvioita ja helpottavat yhteydenpitoa.

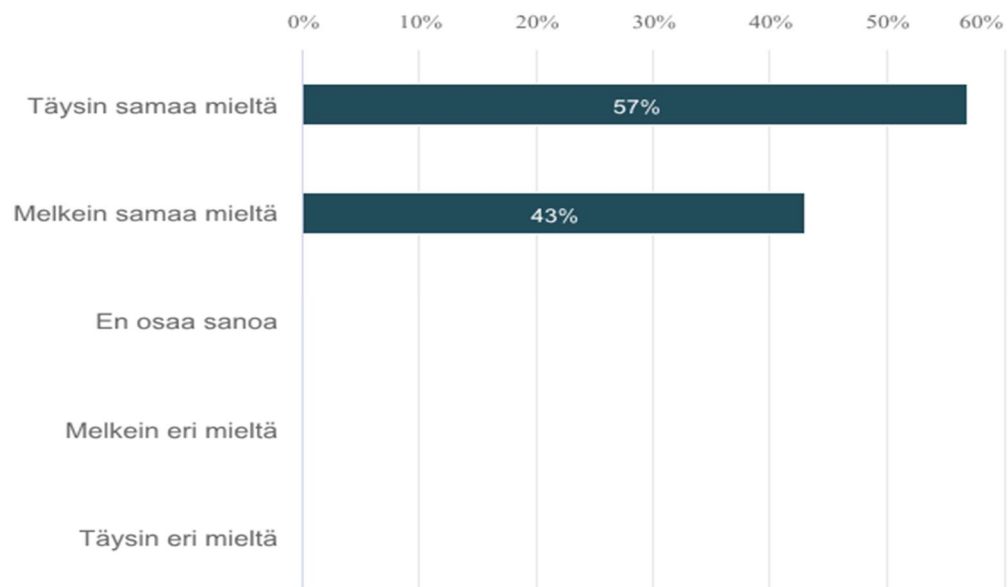
Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	6	85,71%
Melkein samaa mieltä	1	14,29%
En osaa sanoa	0	0%
Melkein eri mieltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

6. Ideaoppaassa oleva lisämateriaali tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua ja antaa hyödyllistä tietoa ikäpolvitoiminnasta.

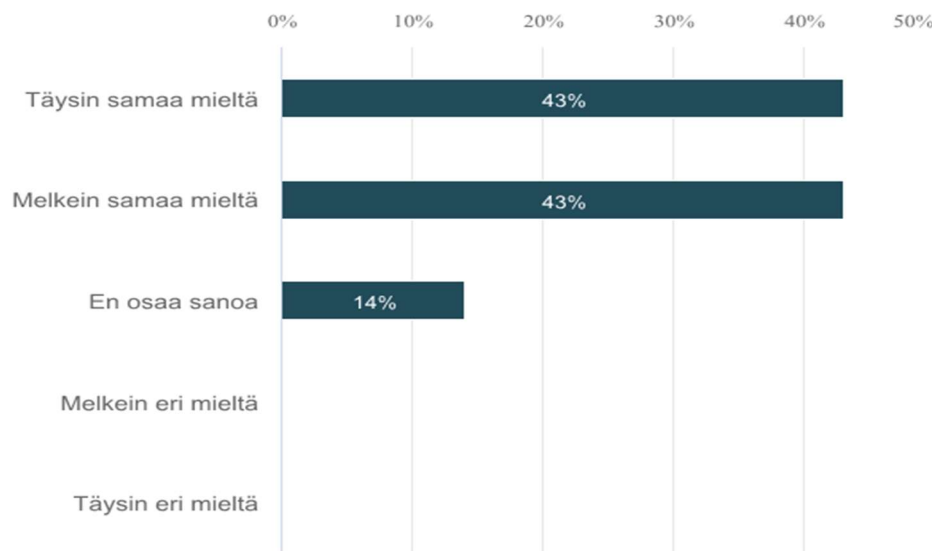
Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	4	57,14%
Melkein samaa mieltä	3	42,86%
En osaa sanoa	0	0%
Melkein eri mieltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

7. Ikäpolvitoiminnan ideaopas vastaa odotuksiasi ja tukee ikäpolvitoiminnan suunnittelua, kehittämistä ja dokumentointia

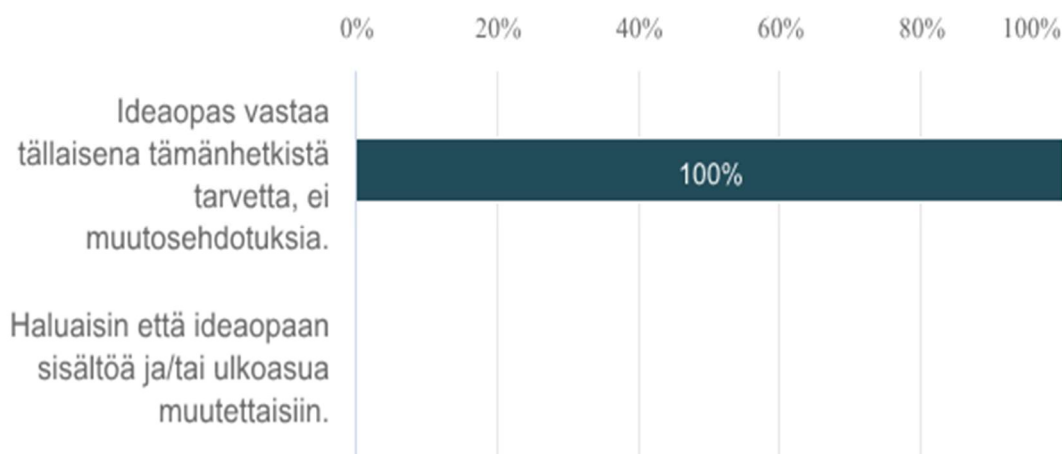
Vastaajien määrä: 7

	n	Prosentti
Täysin samaa mieltä	3	42,86%
Melkein samaa mieltä	3	42,86%
En osaa sanoa	1	14,28%
Melkein eri mieltä	0	0%
Täysin eri mieltä	0	0%

8. Kehittämis- tai muutosehdotuksia ikäpolvitoiminnan ideaoppaan sisältöön tai ulkoasuun.

Vastaajien määrä: 7

	n	Pro-sentti
Ideaopas vastaa tällaisena tämänhetkistä tarvetta, ei muutosehdotuksia.	7	100%
Haluaisin että ideaoppaan sisältöä ja/tai ulkoasua muutettaisiin.	0	0%

9. Jos toivot ideaoppaan sisältöön tai ulkoasuun muutoksia, millaisia muutoksia toivoisit? Voit vastata tähän kysymykseen vapaamuotoisesti.

Vastaajien määrä: 0

	n	Prosentti
	0	0%

Opinnäytetyöni aiheena on tehdä päiväkotia Mustikkatassun työvälineeksi ideaopas. Ideaoppaan tarkoituksena on tukea lasten laaja-alaista oppimista ja antaa ideoita siitä, millaista yhteistyö päiväkodin ja vanhusten palvelutalojen välillä voisi olla. Toiveita ja ideoita kokoan henkilöstöltä, lapsilta sekä vanhuk- silta. Ideaopas rakentuu vuosikello ajattelun ja varhaiskasvatuksen laaja-alai- sen osaamisen teemojen ympärille (ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaa- minen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilu- kutaite ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vai- kuttaminen).

KYSYMYKSET:

1. Millaista yhteistyötä Mäntypuiston palvelutalon ja Mustikkatassun päi- väkodin välillä on ollut?
2. Millaisia kokemuksia teillä on yhteistyöstä päiväkodin kanssa?
3. Millaisia toiveita ja ideoita teillä olisi päiväkodin kanssa tehtävään yh- teistyöhön?
4. Millaisia haasteita näet yhteistyössä ja sen toteuttamisessa?
(aikataulu, resurssit, tilat, asenteet yms.)
5. Millaisia mahdollisuuksia näette säännöllisessä yhteistyössä? (esim. vanhusten osallisuuden, yhteisöllisyyden näkökulmasta)
6. Tuliko aiheesta mieleesi jotakin muuta mitä haluaisit kertoa?

Kiitos vastauksestasi ☺

Opinnäytetyöni aiheena on tehdä päiväkodin työvälineeksi ideaopas. Ideaoppaan tarkoituksena on tukea lasten laaja-alaista oppimista ja antaa ideoita siitä, millaista yhteistyö päiväkodin ja vanhusten palvelutalojen välillä voisi olla. Toiveita ja ideoita kokoan henkilöstöltä, lapsilta sekä vanhuksilta. Ideaopas rakentuu vuosikello ajattelun ja varhaiskasvatuksen laaja-alaisen osaamisen teemojen ympärille (ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen).

KYSYMYKSET:

1. Millaista yhteistyötä päiväkodin ja vanhusten palvelutalojen välillä on ollut?
2. Millaisia kokemuksia teillä on yhteistyöstä vanhusten palvelutalojen kanssa?
3. Millaisia toiveita tai ideoita teillä on kasvattajana vanhusten kanssa tehtävälle yhteistyölle laaja-alaisen osaamisen näkökulmasta?
4. Millaisia haasteita näet yhteistyössä ja sen toteuttamisessa?
(aikataulu, resurssit, tilat, asenteet yms.)
5. Toiveita ja ideoita siitä millainen ideaoppaan tulisi olla, jotta sitä olisi helppo käyttää työvälineenä ja sen ulkoasu olisi selkeä?
6. Millaisia mahdollisuuksia näette säännöllisessä yhteistyössä? (esim. lasten osallisuuden, yhteisöllisyyden näkökulmasta)
7. Tuliko aiheesta mieleesi jotakin muuta mitä haluaisit kertoa?

Kiitos vastauksestasi ☺

Teemahaastattelu vanhuksille:

1. Mitä tiedät/ ajattelet päiväkodista ja sillä hoidossa olevista lapsista?
2. Millaisia kokemuksia sinulla on lapsista ja päiväkodin tekemistä vierailuista täällä palvelutalossa?
3. Mitä tykkäsit nuorempana tehdä omien-/ ystävien-/ sukulaisten lasten kanssa, kun lapset olivat pieniä? (piirtäminen, maalaaminen, laulut, leikit, sadut, pelit, jumppa, ulkoilu, erilaisiin tapahtumiin osallistuminen yms.)
4. Mitä haluaisit oppia lapsilta tai mitä haluaisit tehdä heidän kanssaan eri vuodenaikoina? (piirtäminen, maalaaminen, askartelu, laulut, leikit, lorut, sadut, pelit, jumppa, ulkoilu, yhteiset tapahtumat yms.)

Teemahaastattelu lapsille:

1. Mitä tiedät/ ajattelet vanhusten palvelutaloista ja siellä asuvista vanhoista ihmisistä?
2. Millaisia kokemuksia sinulla on vanhojen ihmisten tapaamisista esimerkiksi palvelutalo vierailuilla?
3. Mitä tykkäät tehdä yhdessä mummon/papan tai muun vanhemman ihmisen kanssa? (piirtäminen, maalaaminen, laulut, leikit, lorut, sadut, pelit, jumppa, ulkoilu, erilaisiin tapahtumiin osallistuminen yms.)
4. Mitä haluaisit oppia vanhoilta ihmisiltä tai mitä haluaisit tehdä heidän kanssaan eri vuodenaikoina? (Palvelutalossa vierailun / vanhusten päiväkodilla vierailun yhteydessä) (esimerkiksi. piirtäminen, maalaaminen, askartelu, laulut, leikit, lorut, sadut, pelit, jumppa, ulkoilu, yhteiset tapahtumat yms.)